

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

MARKÉTA VELEŠÍKOVÁ

3. ročník – prezenční studium

Obor: pedagogika – veřejná správa

SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ V LIPNÍKU NAD BEČVOU

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.

OLOMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literatury.

V Olomouci dne 15. 4. 2010

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji Mgr. Dagmar Pitnerové, Ph.D., za odborné vedení práce, poskytování rad a materiálových podkladů k práci, učitelům základních škol a Policii ČR, u nichž jsem prováděla výzkum.

„Trestáme děti, když lžou, ale hrozně je mlátíme, když řeknou pravdu v nepravý čas.“

Oldřich Fišer

OBSAH

ÚVOD	6
1 VYMEZENÍ ODBORNÝCH POJMŮ	7
2 SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ (CSA)	9
2.1 Historie sexuálního zneužívání dětí	9
2.2 Definice pojmu CSA	11
2.3 Formy sexuálního zneužívání	12
3 DĚTSKÁ PROSTITUCE A PORNOGRAFIE	16
4 LEGISLATIVNÍ PODPORA	21
5 DÍTĚ JAKO OBĚŤ	25
5.1 Rizikové děti	25
5.2 Rizikové situace	26
5.3 Pachatel	26
5.4 Následky sexuálního zneužívání	28
5.5 Prevence	32
6 PRAKTICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	36
6.1 Demografické údaje o městě Lipník nad Bečvou	36
6.2 Stanovení cílů pro praktickou část	37
6.3 Metodologie, cílová skupina, harmonogram	38
6.4 Vlastní výzkum	38
ZÁVĚR	47

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je „Sexuální zneužívání dětí v Lipníku nad Bečvou..“, Téma jsem si vybrala, neboť mi problematika sexuálního násilí na dětech není lhostejná. Byla jsem zvědavá, zda se tak závažný patologický jev týká i mého rodného města Lipníku nad Bečvou. Děti jsou nejcennějšími bytostmi celé společnosti. Od malička by měly děti vyrůstat v podnětném prostředí, měly by být uspokojovány jejich potřeby. Především by však měly mít pocit bezpečí. Lidé by se měli více dívat kolem sebe a v případě podezření na ubližování dítěti informovat příslušné orgány, které mohou pomoci.

Cílem je zjistit, do jaké míry jsou žáci pátých tříd informováni o sexuálním zneužívání a kolik případů sexuálního zneužívání bylo řešeno Policií České republiky v Lipníku nad Bečvou.

Teoretická část této práce je rozdělena do pěti kapitol, první z nich se zaměřuje na definice a vysvětlení základních pojmů souvisejících se sexuálním zneužíváním. Ve druhé kapitole nahlédneme do minulosti, jak se sexuální zneužívání vyvíjelo v čase. Definujeme si sexuální zneužívání dětí podle nejstarších autorů až po definici Rady Evropy, rozdělíme je podle formy a pachatele. Ve třetí kapitole si stručně nastíníme komerční sexuální zneužívání, především dětskou prostituci, klasifikaci osob, které ji provozují, příčiny a dětskou pornografii. Ve čtvrté kapitole vymezuji nejdůležitější legislativní dokumenty jak na úrovni národní, tak mezinárodní. Poslední kapitolu teoretické části považuji za nejobsáhlejší. Pojednává o rizikových dětech, rizikových situacích i osobách náchylných k sexuálnímu násilí na dětech. Dále se zabývám krátkodobými a dlouhodobými následky, které nastupují po zneužití. Mnohé oběti si s sebou nesou následky doživotní. Uvádím i prevenci sexuálního zneužívání. Za nejdůležitější prevence se považuje primární, která se snaží, aby ke zneužití vůbec nedocházelo. Sekundární prevence se snaží pracovat s rizikovou skupinou obyvatel. V rámci terciární prevence jde o zamezení dalšího spáchání trestného činu. Samostatně zmiňuji sexuální výchovu, která se dotýká celkově prevence.

V praktické části byla zvolena v rámci metodologie metoda dotazníku a statistické analýzy. Dotazníkové šetření probíhalo na dvou základních školách v Lipníku nad Bečvou. Ze statistik se dozvíme, kolik bylo v Lipníku nad Bečvou trestných činů spáchaných na dětech v sexuální oblasti za období 2000-2009.

1 VYMEZENÍ ODBORNÝCH POJMŮ

Syndrom CAN Child Abuse and Neglect - Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte je definován jako poškození tělesného, duševního i společenského stavu a vývoje dítěte, které vznikne v důsledku jakéhokoliv nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné.

Formy CAN zahrnují tělesné týrání, šikanování, psychické týrání, sexuální zneužívání, zanedbávání a zvláštní formy CAN. U těchto jevů agresor zneužívá fyzické síly nebo psychické nadřazenosti nad závislým dítětem.

Negativní společenské jevy jsou takové jevy, které se v negativním smyslu odchyľují od norem a hodnot uznávaných společností. Vyznačují se určitou masovostí, trvalostí a rozšířeností ve shodných sociálních podmínkách. Patří sem například sexuální promiskuita.

Dítětem se rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak. Pojem dítě je vymezen v článku 1 Úmluvy o právech dítěte jako každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.

Dítě je lidský jedinec v životní fázi od narození po období adolescence.¹

Dětství je počáteční období v životě člověka. Časové vymezení není jednotné, neboť začíná narozením a končí pohlavním dospíváním, zpravidla se udává kolem patnáctého roku. Jedná se o období intenzivního tělesného vývoje, rozvoje intelektového, citového a sociálního.²

Mládež zahrnuje podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže děti a mladistvé, přičemž dítětem se rozumí osoba mladší patnácti let a mladistvým ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.

¹ PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. s. 46.

² PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. s. 47.

Ochrana dítěte je ochrana souboru práv a oprávněných zájmů dítěte.

Rodičovská zodpovědnost je souhrn práv a povinností při péči o nezletilé dítě, při zastupování nezletilého dítěte a při správě jeho jmění.

Pachatelem trestného činu je ten, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.

Podmínka trestné činnosti je situace, která usnadňuje příčině její působení.

Trestný čin je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

Protiprávnost je rozpor s právní normou v rámci právního řádu.

Skutková podstata trestného činu obsahuje souhrn znaků, které určují, o jaký trestný čin jde. Za obligatorní znaky skutkové podstaty trestného činu považujeme objekt, objektivní stránku, pachatel a subjektivní stránku.

Oběť ve smyslu viktimologickém znamená oběť trestného činu, týrání, zneužívání či oběť zanedbávání (abuse a neglect).³

Viktimologie je věda o obětech trestných činů a o situacích, v nichž vznikají trestné činy.

Viktimizace je proces přeměny potenciaální oběti v oběť skutečnou.

Viktimnost je souhrn předpokladů k tomu, aby se stal člověk obětí trestného činu.

Prevence je předcházení, předjímání nežádoucího jevu a ochrana před ním.

³ JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. s. 173.

2 SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ (CSA)

Sexuální zneužívání je v naší společnosti považováno za závažný jev. V poslední době se dostává do povědomí i laické veřejnosti na celém světě, což je ovlivněno z velké části také díky působení sdělovacích prostředků, které přinášejí zprávy o sexuálním násilí na dětech, informace o pátrání po pachatelích, o dětské prostituci a pornografii. Důležité je zmínit, že ne vždy dochází k odhalení skutečných případů sexuálního zneužívání. V posledních letech se odborníci snaží provádět intenzivní informační kampaně. Ty pravidelně vyvolávají nevoli veřejnosti, která je přesvědčena, že se jí tento problém netýká. Zde by mohlo dojít k vyvození chybných závěrů, že dochází ke zlepšení nebo dokonce že se jedná o velmi výjimečný jev. Většinou však tato nevole pramení spíše z neznalosti problematiky.

V České republice se nedařilo zjišťovat věrohodné údaje výskytu sexuálního zneužívání. To bylo umožněno až po roce 1989. Dříve nejen veřejnost, ale i někteří odborníci reagovali na sexuální zneužívání dětí nevěřičně a odmítavě, ignorovali údaje o sexuálním zneužívání.

2.1 Historie sexuálního zneužívání dětí

Pro lepší pochopení a snadnější porozumění sexuálního zneužívání se podíváme do historie, kde tento fenomén vznikl a jak se v čase vyvíjel.

Z dochovaných historických pramenů se dozvídáme, že incest nejen existoval, nýbrž v některých případech byl přímo požadován. Summerské hliněné destičky vypráví o incestu v podobě sexuálního vztahu k malým dětem již tisíce let před vznikem bible. Soubor písemností starých židovských učenců **Talmud** stanovuje principy sexuálních vztahů mezi muži a malými děvčaty v manželství, mimo manželství i v otroctví. Talmud doporučoval provdání dcery mezi dvanáctým a třináctým rokem. Provdáním se rozumělo prodání, kdy otcové své dcery dali kupci (ženichovi). O dívky nižšího než doporučeného věku byl velký zájem, a tak byly provdávány často velmi předčasně. V 11. století Hebrejci zrušili polygamii, což vedlo ke zneužívání dětí. Aby naplnili příkaz rozmnožovat se, měli dovoleno využít i dívky. Tato filozofie také mužům zakazovala masturbaci, aby žádné sperma nepřišlo nazmar. Ženy přitom onanovat mohly. V této době se stalo násilí na dětech

legitimním a objevila se navíc i dětská prostituce. Problémem pohlavního styku s dětmi se začala Evropa zabývat až v **19. století**. V roce 1875 byla hranice zvýšena na 13 let a v roce 1885 na 16 let. Incest se stal trestným činem.⁴

20. století je nazýváno stoletím dítěte nejen proto, že se zvýšila citlivost vůči násilí na dětech, ale především došlo k přijetí významných dokumentů ochraňující děti. V roce 1924 byla přijata Charta práv dítěte, v roce 1959 Konvence o právech dítěte a v roce 1989 Úmluva o právech dítěte. V roce 1953 právě americký sexuolog Alfréd Kinsey uveřejnil informace o sexuálním zneužití žen v dětství. Později byl identifikován syndrom přizpůsobení se sexuálnímu zneužití a posttraumatická porucha chování. Nelze opomenout šedesátá léta, kdy lékař Kempe definoval syndrom bitého dítěte. Rok 1991 se stal významným, neboť došlo na třetí evropské konferenci o zneužívaných a zanedbaných dětech poprvé k definování syndromu zneužívaného a zanedbávaného dítěte. **Syndrom sexuálně zneužívaného dítěte** byl identifikován jako poslední, přestože existoval již před naším letopočtem. Sexuální zneužívání se ve druhé polovině 20. století začíná rozmáhat a nabývat nových forem tzv. **komerční sexuální zneužívání**. V roce 1996 se konalo jednání mezinárodního kongresu, který označil sexuální zneužívání za problém číslo jedna.

⁴ TÄUBNER, V. *Nejstřeženější tajemství-sexuální zneužívání dětí*. Praha: Trizonia, 1996. s. 14-16.

2.2 Definice pojmu CSA

Existuje spousta definic vymezujících CSA. Není snadné najít takovou, která by uspokojovala každého. Nyní se seznámíme s některými z nich.

Definice Schechtera a Roberge z roku 1976 byla jednou z prvních široce používaných: „*Vtažení závislých, vývojově nezralých dětí a dospívajících do sexuálních aktivit, které plně nechápou, ke kterým jsou neschopni dát informovaný souhlas nebo které porušují sociální tabu rodinných rolí.*“

Definice Michelle Elliotová popisuje CSA jako: „*jakékoli sexuální využívání dítěte mladšího šestnácti let pro sexuální uspokojení dospělého nebo značně starší osoby. Může jít o obscénní telefonáty, neslušné předvádění se a voyeurství, jako sledování dítěte při svlékání, ohmatávání, zhotovování pornografických fotografií nebo pokusy o soulož, znásilnění, incest nebo dětskou prostituci. Může se jednat o jednotlivou událost nebo aktivity, které trvají léta.*“⁵

Podle Zdravotní komise Rady Evropy z roku 1992 je CSA definováno jako: „*nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoliv sexuální dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče anebo kdo se s dítětem dostal do styku. Takovou osobou může být rodič, příbuzný, přítel, odborný či dobrovolný pracovník či cizí osoba. Pohlavní zneužívání se dělí dotykové a bezdotykové. Bezdotykové zneužití zahrnuje setkání s exhibicionisty a účast na sexuálních aktivitách, kde nedochází k žádnému tělesnému kontaktu např. vystavení dítěte pornografickým videozáznamům. Kontaktní zneužití je takové, kde dochází k pohlavnímu kontaktu, včetně laskání prsou a pohlavních orgánů dítěte, pohlavnímu styku, orálnímu či análnímu sexu.*“⁶

⁵ VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-MOUSSOVÁ, Z. *Sexuální zneužívání I.díl.* Praha: Karolinum, 1997. s. 12.

⁶ VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-MOUSSOVÁ, Z. *Sexuální zneužívání II.díl.* Praha: Karolinum, 1999. s. 8.

2.3 Formy sexuálního zneužívání

Sexuální zneužívání dělíme podle formy a pachatele. Některé z forem jsou zmíněny v definici Michele Elliotové. Nejčastěji dělíme sexuální zneužívání na bezdotykové a dotykové podle Vaničkové, Provazníka a Hadj-Mousové:

A Bezdotykové

Některé bezdotykové formy CSA mohou být spíše chápány jako „nemravné“ chování místo skutečného sexuálního zneužívání, které může mít závažné důsledky pro další vývoj dítěte.

Mezi bezdotykové sexuální zneužívání patří:

Voajérství je tendence pozorovat jiné osoby při svlékání, při pohlavním styku nebo osoby nahé za účelem sexuálního uspokojení. Do této kategorie řadíme také sledování dětí při sexuálních aktivitách, přičemž pachatel se sám neúčastní, ale dítě může být nuceno k masturbaci. Podobné aktivity jsou typické při zneužívání dětí pro komerční účely.

Exhibicionismus je sexuální úchylka, při které dochází k odhalování genitálu před jinými lidmi z důvodu sexuálního uspokojení. Někdy odhalování může být doprovázeno i masturbací.

Verbální zneužívání (pornolálie) je používání obscénní řeči a popisování sexuálních aktivit. Pachatel používá obscénní výrazy. V mnoha případech se jedná o anonymní hovory, které přináší uspokojení. Volající používá sexuálně zabarveného hlasu, nutí dítě po telefonu k různým sexuálním aktivitám. V případě neuposlechnutí vyhrožuje oběti zabitím.

B Dotykové

Mezi kontaktní sexuální zneužívání patří:

Osahávání a ohmatávání genitálních partií, horních částí stehen a prsou dítěte, což přináší pachateli sexuální uspokojení.

Masturbace je dráždění vagíny a klitoris u dívek. U chlapců jde o dotýkání penisu. Muže se jednat o dráždění anální. Někdy masturbuje pachatel dítě, nebo nutí oběť, aby dráždilo jeho. Případně může jít také o masturbaci vzájemnou.

Frotérství je tření se o jiné osoby za účelem sexuálního uspokojení. Uskutečňuje se v davech, tlačenicích, v dopravních prostředcích atp.

Simulovaná soulož je, kdy pachatel se tře svými genitály o genitály dítěte, a tím dosahuje sexuálního vzrušení. Nedochozí však k penetraci dítěte.

Penetrace (znásilnění) je považována za brutální zneužití dítěte, které vede často k poranění dítěte. Jedná se o soulož s dítětem. Penetrace může být vaginální nebo anální a je prováděna penisem, prsty či nějakým předmětem. K anální penetraci dochází nejen u chlapců, ale i u dívek. Dítě může být donuceno penetrovat pachatele.

Sadomasochistické aktivity se projevují tím, že jedinec dosahuje sexuálního uspokojení trýzněním druhé osoby či je-li trýzněn. Děti jsou svazovány, bity a mučeny různými způsoby, což může mít za následek i smrt. Může se jednat o spojení sadismu s nekrofilii.

Orální sexuální aktivity se projevují líbáním s pronikáním jazyka do úst dítěte, olizováním a drážděním genitálií dítěte. Někdy je dítě nuceno k orálnímu dráždění pachatele nebo je nuceno uspokojovat jiné dítě.

Fetišismus je zaměření nejrůznějšího druhu. Konkrétní forma závisí na typu fixace pachatele. Dítě může být například nuceno, aby se převléklo do vyzývavého oblečení.

Sexuální aktivity se zvířaty můžeme často vidět v pornografických filmech.

Dunovský a jeho pracovní skupina zahrnují do **bezdotykové** formy CSA :

Harassment (znepokojení, zneklidnění) je zneklidnění dítěte slovními výpady, poplácáváním po zadku, tisknutím k sobě apod. I když to dospělý popírá, má jeho chování sexuální podtext.

Dunovský a jeho pracovní skupina doplňují **dotykové formy** o další kategorie:

Sexuální útok, kdy dospělý používá sílu. Pachatel se dotýká erotogenních zón dítěte, mazlí se s ním, vniká do něj například prstem, jazykem či předměty, i když se dítě brání.

Incest znamená sexuální aktivita mezi dvěma osobami, kterým zákon nedovoluje uzavřít sňatek. Zákon zakazuje provozovat sexuální styk mezi sourozenci, mezi dítětem a jeho příbuznými, mezi dítětem a jeho pokrevním rodičem.

Pedofilní obtěžování děti prepubertálního věku.

Sexuální turistika, skupinové zneužívání zahrnuje dětskou prostituci a pornografii.⁷

⁷ VANIČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-MOUSSOVÁ, Z. *Sexuální zneužívání I. Díl*. Praha: Karolinum, 1997. s. 15-17.

Sexuální zneužívání lze rozdělit do dvou skupin podle **původu pachatele**.

V prvním případě je pachatel cizí osobou a v druhém pak rodinným příslušníkem. Obě skupiny lze ještě dále rozdělit na komerční a nekomerční⁸

C Zvláštní formy sexuálního zneužívání

V praxi se můžeme setkat také s některými dalšími formami sexuálního zneužívání, které se řadí do kategorie zvláštní.

Systemové týrání se objevuje v institucích, které byly založeny na ochranu dítěte, dochází ke špatnému nebo nedbalému zacházení s dítětem. K systémovému týrání může dojít na několika úrovních, jestliže je výpověď dítěte zpochybněna a dítě dostane „nálepku“ lháře. V situacích, kdy výpovědi probíhají opakovaně, při komunikaci s terapeutem či sociálním pracovníkem dochází k ponižování oběti. Umístěním pachatele do vězení a dítěte do dětského domova. Dítě není dostatečně informované o svých právech. Patří sem oddělení dítěte od svých rodičů, podrobení se zbytečným a opakovaným lékařským prohlídkám, protahování výslechu, nevhodné dotazy pracovníků chybějícím základní znalosti vývojové psychologie.

Rituální zneužívání dětí je zacházení s dětmi, které se uskutečňuje uvnitř nějakého organizovaného společenství v souvislosti s nějakými symboly náboženské magické či nadpřirozené charakteristiky.

Münchhausenův syndrom by proxy je forma sexuálního obtěžování, která je pojmenována po von Münchhausenovi, což je obdobná postava baronu Prášilovi. Jedná se o předstírání rodičů, že jejich dítě má nějaké potíže. Mají tendenci zveličovat a navádět děti k simulaci nemoci. Tento syndrom existuje i v souvislosti se sexuálním zneužíváním dětí. Rodiče, především matka, tvrdí, že jejich dítě bylo sexuálně zneužito, aniž by jejich tvrzení mělo opodstatnění. Například matka v souvislosti s rozvodem tvrdí, že dcera byla svým otcem sexuálně zneužita kvůli svěřením do péče a výchovy. Dítě se tak bezdůvodně vystavuje vyšetřování, zbytečným výpovědím.

Organizované zneužívání dětí je závažná forma sexuálního zneužití. Problému organizovaného zneužívání dětí je věnována stále větší pozornost, protože jeho organizovanost přesahuje hranice města, země i kontinentu. Zde můžeme zařadit

⁸ HANUŠOVÁ, J. *Sexuální zneužívání*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 7.

dětskou prostituci, pornografii, sexuální turistiku. S dětmi se obchoduje nejen pro sexuální účely, ale také pro ilegální mezinárodní osvojení a dětskou práci. Děti jsou také vražděny z důvodu prodeje jejich orgánů. Nejčastějším organizovaným zneužíváním dětí je dětská námezdní práce až otroctví.⁹

Shrnutí:

Pro snadnější porozumění sexuálnímu zneužívání dětí jsme si vymezili jeho historii, základní definice pojmu a dělení podle pachatele a forem, včetně forem zvláštních. V mnoha publikacích se setkáváme s rozdělením podle Vaničkové, Hadj-Moussové a Provazníka či Dunovského.

⁹ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995. s. 98-101.

3 DĚTSKÁ PROSTITUCE A PORNOGRAFIE

Dětskou prostituci a pornografii řadíme mezi formy komerčního sexuálního zneužívání dětí. Třetí formou komerčního sexuálního zneužívání je obchod s dětmi.

V roce 1996 se konal 1. světový kongres proti komerčnímu sexuálnímu vykořisťování dětí ve Stockholmu, jehož organizátorem byla švédská vláda spolu ECPAT, UNICEF¹⁰ a skupinou nevládních organizací při Úmluvě o právech dítěte.

Komerční sexuální zneužívání dětí je v literatuře označováno anglicky Commercial Sexual Exploitation of Children (CSEC) a je definováno jako „*použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo odměnu v naturáliích mezi dítětem a zákazníkem, dítětem a prostředníkem nebo dítětem a agentem nebo jinými osobami, které vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely.*“¹¹

Dětská prostituce

Je definována jako využívání dětí pro sexuální účely za peníze či jinou odměnu nebo výhodu. Dětská prostituce existuje snad ve všech společnostech, přestože je nezákonnou a ilegální činností.

Odhaduje se, že každoročně vstupuje zhruba jeden milion dětí na nelegální trh sexu, který čeká se svými zákazníky, operátory, distribučními okruhy, středisky prodeje a všemi dalšími strukturami organizovaného průmyslu. Mnoho dětí bylo uneseno, prodáno či podvedeno a přinuceno k sexuálnímu kontaktu. Pro některé z nich může být prostituce prostředkem pro přežití na ulici, pomoc vlastní rodině, zakoupení oblečení nebo jiných výrobků. Častěji se však setkáváme, že je organizovaná kuplíři. Sexuální zneužívání pro komerční účely přináší řadu ohrožení. Fyzické a psychické zdraví dítěte je ohroženo, dítě není schopno nikomu důvěřovat, jeho práva jsou narušena a jeho budoucnost je nejistá. Děti jsou vystaveny bolestným pocitům a nemoci. K příčinám tohoto jevu patří zejména **ekonomická nespravedlnost**, rozsáhlá **migrace obyvatelstva**, **urbanizace**, **rozpad rodiny**, **kulturní hodnoty** umožňující diskriminaci dívek a žen, úpadek tradičních podpůrných systémů

¹⁰Organizace ECPAT (End Child Prostitution in Asian Tourism) byla založena v roce 1990, bojuje proti dětské prostituci a pornografii po celém světě.

UNICEF je Dětský fond Organizace Spojených národů, zabývá se ochranou a zlepšováním životních podmínek dětí a podporou jejich všestranného rozvoje.

¹¹ VANÍČKOVÁ, E. *Dětská prostituce*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. s. 25.

a nevědomost. Důležitou roli hraje také **konzumní přístup k životu**. Touha něco vlastnit vede lidi, kteří v dětech nevidí žádnou hodnotu a nerespektují jejich práva, aby vyměnili své dítě za něco jiného, co si přejí více. V mnoha zemích je **nízké sociální postavení dívek a žen**, které jsou považovány za zboží, které lze koupit nebo prodat. Za velice důležitý faktor je považován **vliv bouřlivého rozvoje služebních cest a cestovního ruchu**. Narůstá počet turistů, kteří se do zemí s chudou ekonomikou vypravují speciálně za sexuálním stykem s dětmi. Turisté a obchodníci na služebních cestách přinášejí finanční prostředky a obyvatelstvo schvaluje nebo dokonce podporuje sexuální styky s dětmi. Dětskou prostituci podporuje **chudoba, války a ekonomické a politické krize**.¹²

Chudoba se týká i našich regionů postižených vysokou nezaměstnaností či vysokou imigrací. Pro vznik prostituce je s chudobou zároveň potřeba poptávka ze strany movitějšího obyvatelstva. V České republice je prostituce lokalizována především do příhraničních oblastí hlavně s Německem a Rakouskem.

Významným faktorem je **osobní zkušenost se sexuálním zneužitím v dětství**. Je rozdíl mezi dívkami a chlapci v rozvoji prostituce v závislosti na modelu sexuálního zneužití v dětství. Dalším rizikem jsou **nedostatečně naplňované základní potřeby lidí**, což vede k rozvoji psychické deprivace či subdeprivace dětí. Stále častěji je s dětskou prostitucí spojena **rodinná dysfunkce**. Je třeba zmínit, že násilí se také může objevovat u mladých mileneckých dvojic, kdy si muž prostřednictvím důsledné kontroly, manipulace a za přispění násilí osvojí totální dominanci ve vztahu a začne nabízet svoji dívku. Postupně se z něho stává kuplíř a z dívky prostitutka. Významné místo zaujímá deficit **vzdělání**. Dětem chybí základní informace o lidské sexualitě. Dítě má být informacemi vyzbrojováno přiměřeně věku a rozumovým schopnostem tak, aby dítě něco nového učilo, ale zároveň chránily před škodlivými vlivy. Rizikem dětské prostituce je **nízká senzitivita pro pornografii**. Jestliže je pornografie jediným, prvním či dominantním zdrojem poučení o sexu, může to vést ke zkresleným představám. K rizikovým faktorům dětské prostituce patří **různá pořekadla, přísloví, mýty, výroky slavných, rodinné rituály a tradice**. Jsou užívány v určitých souvislostech, vytváří předsudky a postoje lidí, které mohou ovlivňovat jejich sexuální chování včetně postojů ke komerčnímu sexu. Za spouštěč

¹² VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍK, K. a spol. *Sexuální násilí na dětech*. Praha: Portál, 1999. s. 99-102.

dětské prostitute se také považuje **systemové násilí**. Děti jsou zatýkány a zachází se s nimi jako se zločinci. Nejhorší jsou na tom děti přivezené ze zahraničí, protože se ocitají v jazykové a kulturní izolaci. Pro propuštění se opět dostávají do podmínek, kdy se znova stávají obětí zneužití.¹³

Základní kategorie osob provozující prostituci

Je dáno pět základních kategorií osob provozující prostituci podle místa působení a úrovně poskytovaných služeb:

1. kategorie – prostitute privátní je vykonávána ženami či muži, kteří jsou schopni klienta reprezentovat při jeho společenských povinnostech, na veřejnosti atd. Komerční sex poskytují v soukromých, luxusně vybavených bytech. Zpravidla mají svoji stálou klientelu.

2. kategorie – prostitute hotelová, kdy prostituující této kategorie jsou většinou osoby s poměrně vysokým vzděláním, dobrým vystupováním, ovládají zpravidla jeden světový jazyk a jejich klienty bývají cizinci. Společenská úroveň poskytovatelů sexuálních služeb se odvíjí od kategorie hotelů. Z prostituce mají užitek především taxikáři, recepční a další hotelový personál.

3. kategorie – prostitute bytová, kam řadíme i dětskou prostituci. Komerční sex je často prováděn za přítomnosti třetí osoby, nejrůznější manželů, kteří vystupují v roli kuplíře vlastních žen či dětí. Jedná se o poskytování hromadného sexu.

4. kategorie – prostitute barová, kde má dětská prostituce velký podíl. Prostituce je provozována v různých erotických salonech, sexbarech, salonech nabízejících noční zábavu. Prostituující jsou cizinky, které vykonávají prostituci často z donucení.

5. kategorie – prostitute pouliční, silniční nese s sebou vysoké riziko pohlavních chorob a různé trestné činnosti. Jde o typický rychlý, anonymní a nejlacinější sex jakéhokoliv druhu. Věková kategorie prostituujících osob je nízká, nízká je také jejich intelektuální úroveň a stupeň vzdělání. Osoby, které se živí prostitucí na ulici nebo silnici, jsou často závislé na drogách. Patří sem především osoby sociálně nevyspělé, mentálně zaostalé.

¹³ VANÍČKOVÁ, E. *Dětská prostituce*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. s. 53-59.

Homosexuální prostituce tvoří samostatnou a nejrizikovější kategorií pro šíření pohlavních chorob. Je poskytována převážně mladými muži ještě spíše chlapci ve věku kolem 18 let. Většina prostitutů pochází z rozvrácených, sociálně slabých a dysfunkčních rodin. Prostituce nemusí být poskytována muži s heterosexuálním zaměřením. Homosexuální prostituce je v mnoha případech spojena s alkoholovou a drogovou závislostí.¹⁴

Dětská pornografie

Je definována jako jakýkoli zvukový nebo obrazový materiál, který používá děti sexuálním kontextu.

Obrazová pornografie je „*zobrazení dítěte při výslovné sexuální činnosti, skutečné nebo simulované nebo oplzlé vystavování pohlavních orgánů pro sexuální uspokojení pachatele, zahrnuje výrobu, rozšiřování a nebo používání takového materiálu.*“

Zvuková pornografie je „*používání jakýchkoliv zvukových prostředků užívajících dětský, skutečný či simulovaný za účelem sexuálního uspokojení uživatele, zahrnuje výrobu, rozšiřování a nebo používání takového materiálu.*“¹⁵

Pornografická produkce je provozována v ilegalitě, tajně. Oběti prožívají pocity hlubokému zmatku, dezorientace a odcizení. Děti, které jsou sexuálně zneužité, jsou vystaveny patologickému narušení jejich osobnosti. Sexuálně zneužité děti jsou v dospělosti náchylné k obdobnému deviantnímu jednání a potencionálními pachateli mravnostních trestných činů.

Zneuživatelé tvoří výrobci, distributoři, prostředníci. Často bývají z řad pedofilů, kteří mají velmi blízko k pohlavnímu zneužití dětí. Mnozí pedofilové bývají označováni za „sběratele,“ protože své sbírky neustále rozšiřují novým vyráběním a směnáním a používají je pro vlastní pohlavní uspokojení při masturbaci. Materiál však slouží i jako prostředek k zastrašení dětí v případě, že by chtěly zneužití oznámit. Především mezi pedofily je dětská pornografie distribuována zdarma.

Dětská pornografie je dávana do souvislosti se sexuální turistikou, protože mnoho pornografického materiálu bylo vyrobeno turisty.¹⁶

¹⁴ CHMELÍK, J. a kol.: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. s. 63-64.

¹⁵ VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-MOUSSOVÁ, Z. *Sexuální zneužívání I.díl*. Praha: Karolinum, 1997. s. 55.

Dříve sloužily k výrobě pornografie fotografie a filmy, které se vyvolávaly a pořizovaly především v komerčních laboratořích. Někdy docházelo k tomu, že zaměstnanci těchto laboratoří upozorňovali správní úřady na materiály s výhradně sexuální tematikou. Nástup videa umožnil výrobcům pornografie filmovat děti v místě svého bydliště, a tím se snížilo riziko odhalení. V dnešní době je většina fotografií a videofilmů pornografie prezentována na internetových stránkách, ke kterým má přístup stále více uživatelů. V tomto případě je odhalení znemožněno i tím, že elektronický přenos pomáhá maskovat identitu odesílatele a chrání jeho anonymitu.¹⁷

V České republice byl zřízen Policíí ČR zvláštní útvar pro potírání počítačové kriminality, který se zabývá především bojem proti výrobě a rozšiřování internetové dětské pornografie.¹⁸

Shrnutí:

Dětská prostituce a pornografie jsou aktuálními problémy všech zemí, zvláště pak těch rozvojových. Nastínili jsme si možné příčiny, které jsou prvním krokem k jejich vyřešení. Z vymezení kategorie osob provozujících prostituci vyplývá, že prostituce silniční, pouliční s sebou přináší největší riziko. V příloze číslo jedna se nachází formy dětské prostituce.

¹⁶ CHMELÍK, J. a kol.: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. s. 52-53.

¹⁷ VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍK, K. a spol. *Sexuální násilí na dětech*. Praha: Portál, 1999. s. 94-95.

¹⁸ DUNOVSKÝ, J. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání u nás a ve světě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. s. 24.

4 LEGISLATIVNÍ PODPORA

Česká republika je státem svobodným a demokratickým založeným na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti. Česká republika není lhostejná k sexuálnímu zneužívání dětí, čehož je důkazem přijetí řady legislativních dokumentů. Ty výrazně zlepšují ochranu dětí nejen před sexuálním násilím.

Dítě má právo na ochranu před sexuálním násilím. Dítě je bytost nevyzrálá po stránce tělesné, funkční, psychické i sociální. Sexuální násilí na dětech zanechává krátkodobé, ale především dlouhodobé následky, které vedou ke snížení kvality jeho dalšího života. Samo dítě má právo rozhodovat o začátku svého sexuálního života a má právo volby výběru svého prvního sexuálního partnera. Důležitým zájmem společnosti je mít zdravou populaci, která je předpokladem úspěšného rozvoje.¹⁹

Úmluva o právech dítěte

V lednu roku 1991 ji ratifikovala tehdejší Česká a Slovenská federativní republika, čímž se zavázala respektovat a zabezpečovat práva stanovená Úmluvou. Po rozpadu se k ní Česká republika přihlásila. Je považována za nejvýznamnější mezinárodněprávní dokument, který shrnuje dosavadní poznání o stavu a vývoji dítěte, o jeho potřebách a požadavcích, jež musí být uspokojovány.

V článku 3 Úmluvy o právech dítěte je smluvním státům uložena povinnost zajistit dítěti takovou ochranu a péči, která je nezbytná pro jeho blaho. Zároveň by měly smluvní státy brát ohled na práva a povinnosti rodičů, zákonných zástupců či jiných právně odpovědných jednotlivců za děti. Článek 19 Úmluvy o právech dítěte hovoří o povinnosti činit zákonodárná, správní, sociální a výchovná opatření k ochraně dětí před jakýmkoliv tělesným, duševním násilím, urážením, zneužíváním, zanedbáváním, nedbalým zacházením, trýzněním či vykořisťováním, včetně sexuálního zneužívání. Obsahem článku 32 je právo dítěte na ochranu před prací, která ohrožuje jeho zdraví, výchovu nebo rozvoj. Nejnižší věkovou hranici pro vstup do zaměstnání vymezují státy a také upravují pracovní podmínky pro práci mladistvých. S tímto souvisí Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 182, která

¹⁹ VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-MOUSSOVÁ, Z. *Sexuální zneužívání II.díl*. Praha: Karolinum, 1999. s. 9.

vstoupila v platnost 19. června 2002. Týká se zákazu a okamžitých opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce.²⁰

Článek 34 Úmluvy o právech dítěte zavazuje smluvní státy chránit děti před všemi formami sexuálního vykořisťování a sexuálního zneužívání. V článku 35 Úmluvy o právech dítěte je zakotvena povinnost smluvních států přijímat opatření k zabránění únosů dětí, prodávání dětí a obchodování s nimi.²¹

K úmluvě byly přijaty dva protokoly, a to opční protokol o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů a opční protokol o prodeji dětí, dětské prostituci a pornografii. Česká republika přistoupila zatím k prvnímu., který vstoupil v platnost 12. února 2002. Druhý opční protokol Česká republika neratifikovala z důvodu potřeby vyladit český legislativní rámec.

Haagská úmluva

Pro Českou republiku je závazná od 1. 3. 1998. Nařízení je po vstupu České republiky do Evropské unie závazné a uplatňuje se mezi státy, které se k jejímu plnění zavázaly na základě principu vzájemnosti. Smyslem Haagské úmluvy je obnovení původního stavu před únosem. Zájmem dítěte při mezinárodních únosech je jeho nejrychlejší navrácení do místa obvyklého bydliště, kde dítě před únosem žilo. Je nezbytné, aby orgány státu důsledně dbaly na zachování nestrannosti a dodržení zásady rovnosti. Za navrácení uneseného dítěte odpovídá stát a nemůže se své odpovědnosti zbavit.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Je deklarací přirozených základních lidských práv a svobod. LZPS je součástí ústavního pořádku České republiky. Z obecného ustanovení se dozvídáme, že lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelná, nezcizitelná, nepromlčitelná a nezrušitelná. Mají šest hlav, z nichž zejména hlava druhá a čtvrtá obsahuje základní lidská práva vztahující se k problematice ohrožených dětí.

Mezi základní lidská práva patří například způsobilost každého mít práva, právo na život, nedotknutelnost osoby, zákaz mučení, zákaz krutého, nelidského nebo

²⁰ ŠPECIÁNOVÁ, Š. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003. s.28-29.

²¹ VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-MOUSSOVÁ, Z. *Sexuální zneužívání II.díl*. Praha: Karolinum, 1999. s. 10.

ponižujícího zacházení nebo trestu, právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a právo na ochranu jména. Článek 32 je nejvýznamnější ve vztahu k pomoci ohroženým dětem, neboť se věnuje ochraně rodiny a rodičovství, zdůrazňuje potřebu zvláštní ochrany dětí a mladistvých.

Zákon č. 359/ 1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Tento zákon soustřeďuje sociálně právní ochranu dětí do jednoho uceleného předpisu veřejnoprávní povahy. Upravuje působnost orgánů vykonávajících sociálně právní ochranu dětí. Sociálně právní ochrana dětí je definována v ustanovení § 1 zákona a zahrnuje práva dítěte na jeho příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Je poskytována bezplatně dětem mladším 18 let. Ochrana dítěte je promítnutá do právních předpisů v oblasti rodinně-právní, sociální, občanskoprávní, školské, zdravotní i daňové.

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Rodičovská zodpovědnost náleží oběma rodičům a spočívá v péči o zdraví nezletilého dítěte, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodiče jsou povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Mají právo užít přiměřených výchovných prostředků takovým způsobem, aby nebyla dotčena jeho důstojnost a ohroženo jeho zdraví, tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. V některých případech může být jeden z rodičů rodičovské zodpovědnosti zbaven a nebo může být jeho rodičovská zodpovědnost omezena. Dále vykonává práva a povinnosti druhý rodič. Soud ustanoví poručníka, pokud není možné, aby rodičovskou zodpovědnost vykonával alespoň jeden z rodičů.

Zákon č.40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Fyzická osoba nabývá způsobilosti práv a povinností narozením a zaniká úmrtím nebo prohlášením za mrtvého. Tuto způsobilost má i počaté dítě (nasciturus), narodí-li se živé. Způsobilost k právním úkonům (vlastním jednáním zakládat, měnit a zrušovat své právní vztahy, nabývat práva a zavazovat se k povinnostem) vzniká v plném rozsahu až zletilostí. Zletilostí se nabývá dovršením osmnáctého roku, popř.

uzavřením manželství. Nezletilému staršímu než šestnáct let může soud výjimečně povolit uzavření manželství. Nezletilí mohou činit pouze právní úkony přiměřené rozumové vyspělosti odpovídající jejich věku. Fyzické osoby může soud ze závažných důvodů zbavit způsobilosti k právním úkonům nebo jejich způsobilost omezit. Za nesvéprávné a nezletilé osoby jednají jejich zákonní zástupci.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Třetí hlava zvláštní části trestního zákona č.40/2009 Sb. obsahuje celkem devět trestných činů, jejichž společným rysem je zásah do oblasti sexuální sféry. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti zahrnují § 185 Z násilnění, § 186 Sexuální nátlak, § 187 Pohlavní zneužití, § 188 Soulož mezi příbuznými, §189 Kuplířství, § 190 Prostituce ohrožující mravní vývoj dítěte, § 191 Šíření pornografie, §192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie. U některých trestných činů je možný jednočinný souběh s jiným trestným činem. U všech trestných činů se v základní skutkové podstatě vyžaduje úmyslné zavinění. Pachatelem trestných činů může být jak osoba ženského pohlaví tak mužského. Je-li obětí dítě mladší osmnácti let resp. mladší patnácti let použije se vyšší trestní sazby.

Shrnutí:

Povinností státu je chránit děti před sexuálním zneužíváním. Ochrana je zaručena řadou mezinárodních závazných dokumentů a také ústavněprávními předpisy. V příloze číslo 2 najdete úplné znění výše uvedených trestných činů. Příloha číslo 3 obsahuje vybraná ustanovení ze zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

5 DÍTĚ JAKO OBĚŤ

Dítě je bytost, která je nejzranitelnější vůči sexuálnímu zneužití. Přestože mnoho autorů vymezuje z hlediska různých faktorů rizikové děti, které jsou náchylnější k sexuálnímu násilí, je nutné přijmout fakt, že všechny děti se mohou stát oběťmi. Signálem pro nás mohou být různé varovné známky svědčící o sexuálním zneužití, mezi které patří nepřiměřené znalosti o sexu, předčasně zahájený sexuální život, zhoršení školního prospěchu, změny chování, ztráta kamarádů, ztráta o zájmové kroužky, bolesti břicha, různá poranění vagíny, anusu, otoky pohlavních orgánů, zhmoždění prsou, záněty močových cest, pomočování, cumlání prstů, poruchy spánku, noční můry, sebepoškozování.

5.1 Rizikové děti

Významným rizikovým faktorem z hlediska sexuálního zneužívání je **věk dítěte**. Rizikové jsou naprosto všechny děti ve vývojovém stadiu kojeneček a batole. Zvýšenou pozornost bychom měli také věnovat dětem v předškolním věku a mladším školním věku. S rostoucím věkem můžeme hovořit o snižování rizikivosti.

Vzhled dítěte a pohlaví hrají také svoji roli u sexuálního zneužívání dětí. U dětí předškolního věku jsou vystaveny zvýšenému riziku především holčičky výrazně ženských tvarů, jemné, kypré, mazlivé, koketní, svádivé.

Osobnostní charakteristiky dítěte jsou důležitým činitelem při diagnóze sexuálního zneužití. Zvýšené nebezpečí sexuálního zneužívání se vyskytuje u dětí nedonošených, umístěných delší dobu po narození na jednotkách intenzivní péče. Ohrožené děti jsou také děti nemocné, podvyživené, vyčerpané nějakou organickou nebo psychickou zátěží. Snadnými oběťmi sexuální agrese se stávají děti postižené lehkou mozkovou dysfunkcí, které jsou neklidné, nesoustředěné, neukázněné a impulsivní. U dětí mentálně retardovaných se objevuje nezáměr a zanedbávání ze strany rodičů, a tak se stávají vhodným cílem pachatelovy agrese. Potencionálními oběťmi mohou být děti neúspěšné ve škole, u kterých se může jednat o sníženou intelektuální schopnost, specifické poruchy učení nebo o nespécifickou úzkost.

Zvláštní kategorii tvoří děti, které nesplňují očekávání rodičů a bývají rodiči vytlačovány.²²

5.2 Rizikové situace

Jedná se o situaci, ve které je dítě přímo ohroženo pachatelem. Pro rizikovou situaci je podstatná přítomnost potencionálního pachatele, přítomnost potencionální oběti a některé exogenní podmínky (dítě je mimo dozor, dítě je s pachatelem samo).²³

Rizikovou situaci představuje stresovaný dospělý, který svůj stres, frustraci a konflikt odreagovává na dítěti. Nebezpečný je alkoholem nebo jinou drogou intoxikovaný jedinec. Nemocné dítě je také rizikovou situací, především v blízkosti potencionálního pachatele. Děti bez dozoru bývají častým předmětem útoků různých deviantů. Dítě je vystaveno riziku v situacích „hledání pomoci“. Stopuje auto, hledá ztracené rodiče, nemá peníze na hromadné prostředky dopravy apod. Zvláštní situaci představuje uvolněná sexuální atmosféra v rodině.

5.3 Pachatel

Pachateli sexuálního zneužívání jsou především muži či chlapci. K sexuálnímu zneužívání dochází v rodině nebo mimo ni. Pachatelé, kteří vyhledávají svoji oběť mimo její rodinu, používají různé strategie. Navštěvují místa, kde se děti nejvíce vyskytují např. školy, nákupní centra, zábavní parky, hřiště, bazény. Snaží se o to, aby se staly vítanými v domově dítěte. Pachatelé také zkoušejí získat více dětí tím, že předchozí oběti vyhledávají oběti další. Snaží se také přiblížit dětem a rodinám tím, že jim nabízejí hru na nějaký hudební nástroj. Mnoho z pachatelů využívá náklonnosti dítěte, bere jej na procházku, vypráví různé pohádky.

Pachatelé mohou také snadno „ukořistit“ svoji oběť na jiných veřejně přístupných místech. Za riziková místa považujeme výtahy a schodiště, kde dochází často ke znásilnění, exhibicím. Na veřejných toaletách se ukrývají muži, kde dochází ke

²² TÄUBNER, V. *Nejstřeženější tajemství-sexuální zneužívání dětí*. Praha: Trizonia, 1996. s.68-69.

²³ WEISS, P. a kolektiv. *Sexuální zneužívání pachatelé a oběti*. Praha: Grada Publishing, 2000. s. 69.

kontaktu s pedofilem. V dopravním prostředku je dítě sledováno pachatelem při vystoupení.²⁴

Největší ohrožení dítěte nastává, jestliže je pachatelem rodinný příslušník. Bentovim vymezil dva hlavní faktory, které jsou základem chování a činů pachatele v rodině. Prvním faktorem je nahrazení normálních přátelských vztahů a kontaktů sexuálními chováními, tedy „sexualizace“ interpersonálních vztahů. Druhým faktorem je násilí praktikované s cílem získat moc a vládu nad jinou osobou, tedy „sexualizace podřízenosti“. Mezi pachateli je značný počet těch, kteří byli sami sexuálně zneužíváni.²⁵

Dítě se dostává denně do kontaktu s různými typy lidí. Z hlediska sexuálního zneužívání vymezujeme rizikové osoby, které mají k blíže ke zneužívání.

Mezi rizikové dospělé řadíme nejen nejbližší vychovatele dítěte, ale i jiné osoby, které přicházejí do styku s dítětem v rodině i mimo ni. Jedná se především o okruh příbuzných, rodinných přátel a známých. Patří sem také učitelé, vedoucí různých kroužků a skupin. Za rizikové dospělé můžeme považovat muže trpící sexuálními úchytkami nebo muže sexuálně hyperaktivní. Riziková jsou muži staršího věku, u nichž korová kontrola chování ochabuje a případy demence nebo jiných poruch nebo onemocnění omezují kontrolu pudového jednání.²⁶

Beechova typologie rizikových osob, kterou autor odvodil z vyšetření pachatelů sexuálního zneužití ještě před nástupem do léčebného programu. Vyšetření probíhalo pomocí baterie psychometrických nástrojů. Z výsledků byly stanoveny míry sociálního přizpůsobení, sexuální úchytky a popření. Bylo vytvořeno 5 deviantních skupin od velmi nízké po velmi vysokou, kde byly výsledky měření extrémně úchylné.

Velmi vysoce deviantní skupina pachatelů měla vysoké skóre v nezralosti, ospravedlňování sama sebe, nedostatku odpovědnosti, nízké sebehodnocení, vysoká

²⁴ ELLIOTT, M. *Jak ochránit své dítě*. Praha: Portál, 1995. s. 122-124.

²⁵ BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1998. s. 51.

²⁶ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995. s. 107-109.

úzkostnost, narušená empatie k oběti, sexuální posedlost. Pachatelé sexuálního zneužití byli namířeni mimo rodinu i uvnitř rodiny stejně proti chlapcům i dívkám.

Vysoce deviantní skupina pachatelů se vyznačovala nízkým sebehodnocením, neasertivitou, citovou osamělostí, vysokou mírou popření vlastní deviace.

Středně deviantní skupina pachatelů měla vysokou agresivitu a přehnanou asertivitu. U této skupiny se objevuje vysoká míra ospravedlňování sama sebe a sexuální sebezprezentace. Pachatelé si uvědomují svou poruchu, a proto vinu svádí na své oběti.

Nízce deviantní skupina pachatelů vykazovala normální sebehodnocení, kontrolu a neasertivitu. Pachatelé neměli výrazné kognitivní poruchy, ale necítili se odpovědni za své deviantní chování.

Velmi nízce deviantní skupina pachatelů se vyznačovala vysoce narušenou empatií a kognitivními poruchami. Nepřiznávají své úchylné zájmy, často se zaměřují ve vlastní rodině na dívky.²⁷

5.4 Následky sexuálního zneužívání

Následky sexuálního násilí závisí na rozdílných faktorech, především na způsobu zneužívání a intenzitě vztahu mezi dítětem a dospělým, který dítě zneužil. Jistou roli hraje i doba, po kterou je dítě zneužíváno a sociální prostředí, ve kterém se to děje. Svůj podíl má věk dítěte a jeho psychické a fyzické dispozice.²⁸

Je zřejmé, že následky záleží také na schopnosti vyrovnávat se stresem, zda se dítě svěřilo a vyhledalo pomoc, zda se mu dostalo očekávané sociální podpory, krizové intervence a terapie, jaké bylo chování okolí a rodiny či byl-li sekundárně viktimizován.²⁹

Mezi tragické následky sexuálního zneužívání dítěte patří onemocnění, jež někteří autoři označují jako rozpolcenost, jiní jako netypickou schizofrenii. Při sexuálním zneužívání volí dítě zvláštní formu úniku, ve které se převtělí do jiné osobnosti, do

²⁷ DUNOVSKÝ J., WEISS, P., TROJAN, O. Sexuální zneužívání dětí a sexuální násilí. Sborník z 1. konference East-West o sexuálním zneužívání dětí a sexuálním násilí. Praha: Ministerstvo sociálních věcí, 1997. s. 172-177.

²⁸ TÁUBNER, V. *Nejstřeženější tajemství-sexuální zneužívání dětí*. Praha: Trizonia, 1996. s. 30-31.

²⁹ VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-MOUSSOVÁ, Z. *Sexuální zneužívání II.díl*. Praha: Karolinum, 1999. s.56.

hračky či zvířete. Dítě si navykne v krizových situacích na takové rozštěpování osobnosti.

A Krátkodobé následky

Krátkodobé následky navazují na zkušenost se sexuálním násilím a odezní po několika hodinách, dnech.

U dětí sexuálně zneužitých můžeme zaznamenat určité reakce. Mezi reakce intrapsychické patří poruchy spánku, anxieta, fobie, strachy, obavy, depresivní stavy, pocity viny, hanby, ostudy, bezmocnosti, zlosti. Zevní symptomy se projevují školním selháváním, útky z domova, agresí, odmítáním komunikace. Ve věku 14 až 18 let je nejvýraznějším projevem sexuálního zneužívání hostilita. Typickým symptomem je narušení sebeúcty. Dochází ke změněnému přijetí sama sebe. Reakce psychosomatické se projevují poruchou spánku a příjmu potravy. Dívky, které jsou sexuálně zneužity, mohou otěhotnět. Naštěstí se to stává velmi zřídka. U sexuálně zneužitých jedinců dochází ke změnám sexuálního chování, až ovlivnění sexuálního vývoje. Častěji to můžeme zaznamenat u malých holčiček a starších chlapců, u nichž se objevuje veřejná prostituce, masturbace, exhibicionismus, zvýšené sexuální chování. Mnoho páchá delikventní činnost.³⁰

B Dlouhodobé následky

Sexuální zneužití v dětství s sebou přináší řadu obtíží v dospělosti. Nejčastěji mají oběti sexuálního zneužívání obtíže s důvěrou. Objevují se problémy s navazováním a udržením partnerských nebo kamarádkých vztahů. Lidé, kteří jsou v dětství sexuálně zneužiti, mají obtíže se sebehodnocením. Trpí pocity méněcennosti, považují se za špatné. Domnívají se, že všichni ostatní musí být zákonitě lepší a začnou se podle toho i chovat, což jim zrovna nepřináší oblibu u svého okolí. Mezi dlouhodobé následky patří obtíže při získávání úspěchu a uspokojení při dosahování cílů. Někteří z nich se nepokoušejí o úspěch, jiní naopak cítí nutnost každého překonat. Obtíže ve společenském styku jsou spojeny s tvrdou zkušeností a se zradou. Většinou se uzavírají sami do sebe nebo se k někomu připoutají. Existují také problémy v intimním životě, některé děti sexuálně zneužité se naučily oddělovat tělesnou stránku od citové. Dlouhodobé následky zasahují i do tělesné a psychické

³⁰ MALÁ, E., RABOCH, J., SOVÁK, Z. *Sexuálně zneužívané děti*. 1. vyd. Praha: Psychiatrické centrum, 1995. s. 44-45.

stránky zdraví. Jsou labilní, smutné, trpí často depresemi, poruchou příjmu potravy. Objevují se u nich sebevražedné a sebepoškozující sklony, drogová závislost, prostituce.³¹

C Syndrom dětského přizpůsobení sexuálnímu zneužití

Syndrom dětského přizpůsobení sexuálnímu zneužití neboli child sexual abuse accomodation syndrome poprvé popsal americký lékař Ronald C. Summit na základě svých klinických zkušeností z terapie sexuálně zneužitých dětí. Syndrom zahrnuje pět kategorií, z nichž dvě výskyt sexuálního zneužívání podmiňují a zbývající tři jsou následnými možnostmi a dotýkají se násilí.

Utajování je dáno závislostí na dospělém člověku, jež ho zneužije. Sexuálně obtěžující přiměje dítě, aby společnou zkušenost vnímal jako jejich vzájemné tajemství, které nesmí nikomu říct. Zároveň dítě zastrašuje, citově ho vydírá, vyhrožuje mu.

Bezmocnost je charakteristická především ambivalentním vztahem dítěte k sexuálnímu agresorovi, kterému je dítě svěřeno do péče. Dítě má osobu rádo a považuje ji za autoritu. Domnívá se, že by mu nemohla ublížit nebo udělat něco špatného.

Svedení a přizpůsobení se začíná rozvíjet v případě, že se dítě ihned nesvěří a nevyhledá ochranu intervenci. Dítě se snaží situaci přijímat. Pro agresora se stává sexuální násilí návykovým chováním, a to především kvůli její snadné dostupnosti, proveditelnosti a každodenního kontaktu. Dítě se přizpůsobí sexuálním požadavkům, přestože je si vědomo, že osoba, kterou má rád, ho zradila. Přičítá vinu samo sobě, protože není schopné přijmout představu, že jeho rodič je tak zřudný. Agresor dítě navádí k mlčení, má na něho různé sexuální požadavky. Po splnění svých příkazů dítě odměňuje různými privilegii, různými výhodami.

Opožděné, nepřesvědčivé a konfliktní odhalení je typické pro intrafamiliární sexuální zneužití. Odhalení bývá často vyvoláno rodinným konfliktem nebo selháním přizpůsobovacích mechanismů v pubertě a adolescenci oběti. Dospívající se osamostatňuje, obklopují ho vrstevníci, je členem různých part, což vyvolává žárlivost u agresora. Dítěti, které se konečně se svěří, se často nevěří, a to s sebou přináší riziko ponížení a dalšího potrestání.

³¹ VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-MOUSSOVÁ, Z. *Sexuální zneužívání II.díl*. Praha: Karolinum, 1999. s.54-55.

Odvolání výpovědi nastává ve chvíli, kdy dítěti není poskytnuta speciální podpora a bezprostřední pomoc. Vezme své oznámení o sexuálním zneužívání zpět. Tím zároveň potvrdí očekávání dospělých, že dětem se nedá věřit a posílí jejich postoje k dalšímu oznámení o sexuálním zneužívání.³²

D Posttraumatická stresová porucha

Termínem posttraumatická stresová porucha neboli posttraumatic stress disorder se označuje soubor různých poruch chování a prožívání, včetně fyziologických reakcí, které vznikají důsledkem extrémní stresové události. Vzniká jako zpožděná anebo protahovaná odezva na katastrofické zážitky. Dlouhodobé účinky stresu postihují jak přímo ohrožené osoby, tak osoby, které prožily extrémní situaci bez přímého ohrožení vlastního života, především v roli svědka.³³

U sexuálně zneužitých dětí se mohou objevit příznaky této poruchy projevujících se od několika týdnů až po několik měsíců. Průběh může být zhoršen u jedinců s určitými osobnostními rysy. Může nastat chronický průběh, který trvá mnoho let a dojde k trvalé změně osobnosti. Ve většině případů se předpokládá uzdravení, základem je dlouhodobá psychoterapie. Typické příznaky posttraumatické stresové poruchy jsou záblesky opakovaného ožívování traumatu, které se objeví v nečekaných situacích, poruchy spánku, noční můry, sny o prožitém traumatu. Objevuje se pocit necitlivosti a emočního otupění, sluchové halucinace, zvýšená citlivost na nepatrné podněty, zvýšená dráždivost, subjektivní tělesné vjemy, ztráta zájmu o cokoli, vyhýbání se činností a situacím, špatná koncentrace. Obvykle se připojuje úzkost a deprese, sebevražedné myšlenky.³⁴

³² VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍK, K. a spol. *Sexuální násilí na dětech*. Praha: Portál, 1999. s. 65-67.

³³ ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. 1.vyd. Praha: Eurounion, 1998. s. 117-118.

³⁴ VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍK, K. a spol. *Sexuální násilí na dětech*. Praha: Portál, 1999. s. 77-78.

5.5 Prevence

Sexuální zneužívání se vyskytuje mnohem častěji, než se předpokládalo. Dětem se nedostává dostatek informací o sexuálním zneužívání ať už ze strany rodičů či jiných institucí. Musíme předpokládat, že mnoho dětí svůj zážitek nikomu ani neprozradí, mnohdy ani nejsou schopny pochopit, co se opravdu děje. Dochází také k tomu, že se dítě svěří, ale rodina odmítne pomoci z důvodu zveřejnění. Preventivní programy by měly být vysvětlovány pomocí dostupných výrazů. Je třeba skrze ně děti naučit, co se považuje za sexuální zneužívání, na koho se mohou obrátit i mimo rodinu, jak se bránit. Děti si musí uvědomit, že mají právo odmítat doteky cizích lidí.

A Primární prevence

Primární prevence podle definice Světové zdravotnické organizace znamená počínat si tak, aby k určitému nežádoucímu společenskému jevu vůbec nedocházelo. Snahou je předejít jeho vzniku, potlačit jej, nedat mu příležitost.

Zaměření má charakter zejména podle cílové skupiny, která je chápána jako potencionální oběť, skutečná oběť nebo lidé, kteří mohou nějakým způsobem dítě připravit na obranu, ochránit nebo jej léčit. Sielert a kolektiv poukazuje na to, že cílovou skupinou by měl být i pachatel nebo potencionální pachatel. V primární prevenci můžeme rozlišit 4 cílové skupiny:

Veřejnost včetně sdělovacích prostředků a státních institucí

Působení médií na veřejnost má za úkol vytvářet veřejné mínění ve prospěch dětí. Dítě je prezentováno jako hodnota mravní, sociální a právní. Metoda je koncipovaná jako osvěta, která je ale z hlediska účinnosti nejméně spolehlivá a nejméně efektivní. Svoji účinnost zvyšuje ve chvíli, kdy vstupuje do vědomí veřejnosti na úrovni identifikovaného a interiorizovaného veřejného mínění. Sama veřejnost kontroluje plnění normy, upozorňuje příslušné orgány na sexuální zneužívání dětí i na pouhé podezření.

Vzdělávání rodičů a pedagogů

Učitelé, vychovatelé, ale i rodiče by měli být vybaveni nejen osvětovou informací, ale i metodami a prostředky, jak formovat své děti a žáky k takovému chování, které minimalizuje jejich zneužívání. To platí především pro odpovědné pracovníky z řídicích školských institucí, manželských či předmanželských poraden. Velký

pokrok může přinést zavedení sexuální výchovy do škol. Problém spočívá v tom, že učitelé sexuální výchovu chápou jako vzdělávací nebo osvětový předmět, bez snahy na změny chování dítěte. Poněvadž vůbec neexistuje profesionální příprava rodičů, mělo by být samozřejmostí, že by každá škola zavedla program výchovy a vzdělávání rodičů svých žáků. Poradenská činnost by měla nabízet kromě osvětových informací také praktický výcvik rodičovských dovedností a chování snoubenců nebo i samotných rodičů.

Praegraduální výchova pedagogů a lékařů

Základní pilíř primární prevence představuje profesionální příprava pedagogů. Na všech vysokých školách vzdělávajících učitele by měl být součástí vzdělávání i kurz sexuální pedagogiky, která vybaví budoucího učitele potřebnými informacemi, metodami, dovednostmi a prostředky. Praegraduální příprava lékařů má mít dvě roviny, a to rovinu odbornou a rovinu pedagogicky osvětovou.

Výchova dětí a mládeže

Cílem je vyzvednutí sebevědomí dítěte k obraně a diagnostikování hrozícího nebezpečí, aby dítě umělo vyhledat pomoc, dojde-li ke zneužití. Důležité je, aby byly do škol zavedeny programy sexuální výchovy. Odpovědnost je přenesena na jednotlivé školy a hlavně ředitele škol. Sexuální výchova nemůže být účinná bez aktivní spoluúčasti rodičů, a proto na systém vzdělávání a výchovy dětí musí navazovat systém výchovy rodičů.³⁵

B Sekundární prevence

Snahou je vyhledávání rizikových skupin obyvatelstva a rizikových životních situací a programové působení na tyto skupiny lidí a situace tak, aby se snížilo riziko na minimum.

Prevence u rizikových dětí z hlediska věku a pohlaví spočívá v důsledném dozoru nad dítětem a jeho ochrana. Z hlediska charakteristiky dítěte je potřeba dbát na to, aby učitel znal diagnostické strategie, které mu umožní včasné rozeznání osobnosti a handicapu dítěte. Měl by disponovat pedagogickými dovednostmi. Svou roli také hraje i poučení rodičů, především matek, které by měl provádět dětský lékař nebo učitele. Co se týče pachatele, důležitou roli zde hrají různé sexuologické poradny, psychiatrická pracoviště, sociální pracovníci v terénu, zdravotníci, policie, pedagogicko-psychologické poradny.

³⁵ TÄUBNER, V. *Nejstřeženější tajemství-sexuální zneužívání dětí*. Praha: Trizonia, 1996. s. 63-67.

C Terciární prevence

K sexuálnímu zneužívání již došlo. Cílem terciární prevence je zamezit dalšímu opakování násilí vůči dítěti, aby dítě nebylo dále poškozováno a aby poškození, které dítě utrpělo, bylo minimalizováno.

Terciární prevence má tři etapy:

V **etapě diagnostické** dochází k tomu, že specializované pracoviště na úrovni psychologické, medicínské a právní provede odbornou diagnózu míry poškození dítěte. Je významná obzvláště pro učitele a rodiče, protože oni bývají první, kdo diagnostikují možné sexuální zneužívání a případ oznamují příslušným orgánům.

V **etapě pomocné, ochranné a terapeutické** dochází k významnému rozhodnutí odborného pracoviště, zda dítě bude ponecháno dále v rodině. Dítě zůstává v rodině většinou, když rodina poskytne dítěti úplné bezpečí a ochranu před pachatelem a budou zajištěny optimální podmínky pro výchovu a terapii. V případě, že dítě nezůstává ve své rodině, je nutné najít optimální řešení situace. Pro učitele vyplývá z této etapy citlivé pedagogické zacházení se zneužitým dítětem i s celým třídním kolektivem. Součástí terciární prevence je povinnost pedagogických pracovníků provádět výchovné intervence do selhávající rodiny a zároveň optimální strategie pro práci s dítětem, které v této rodině žije.³⁶

D Sexuální výchova

Sexuální výchova není záležitostí jenom primární prevence, ale také sekundární prevence, a to u vytipovaných dětí v ohrožení, dětí s vyšším rizikem. Smysl má také pro terciární prevenci pro oběti sexuálního násilí, kde správné informace mohou pomoc předejít opakování násilí a prohlubování poškození oběti.

Výchovné působení v průběhu socializace výrazně ovlivňuje jak samotné utváření osobnosti, tak zdravý vývoj sexuality člověka. Sexualita je intimní součástí lidského života a každá rodina se podle své tradice, svého názorového a hodnotového klimatu, staví k této oblasti specificky. Ne vždy se shoduje to, co se dítě naučí o sexualitě ve škole, s postoji rodičů. Mnohdy se rodiče domnívají, že informace o sexualitě jsou pro dítě škodlivé a v soukromí o sexualitě nemluví. Časté je, že rodiče přenechávají

³⁶ TÄUBNER, V. *Nejstřeženější tajemství-sexuální zneužívání dětí*. Praha: Trizonia, 1996. s. 72-74.

sexuální poučení svých dětí na škole, protože se jim o otázkách sexuality s dítětem těžko hovoří. Obsah sexuální výchovy se v poslední době přeměňuje díky poznatkům vědeckého bádání. Můžeme rozpoznat přinejmenším tři oblasti, z nichž každá je aktuální pro jinou věkovou úroveň. První oblastí je biologicko-hygienické poučení, které by mělo poskytnout základní informace žákům a pomoc zabránit předčasným těhotenstvím, šíření viru HIV a dalších pohlavně přenosných chorob. Druhá oblast pojímá sexuální vztah jako jednu z podob vztahů mezi lidmi. Nejedná se o pouhé technické poučení, ale o souvislosti etické. Děti se učí vnímat sexualitu jako součást intimního vztahu mezi dvěma jedinci. Důraz je kladen na kvalitu vztahu. Třetí oblast chápe sexuální výchovu jako prevenci před sexuálním zneužitím dítěte. Za nejúčinnější ochranu před sexuálním zneužíváním se považuje dostatečná informovanost.³⁷

Shrnutí:

V poslední kapitole teoretické části jsme si nastínili rizikové děti, rizikové situace a pachatele sexuálního zneužívání. Zaměřili jsme se na následky sexuálního zneužívání, jeho prevenci a na sexuální výchovu, která s prevencí souvisí.

³⁷ VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍK, K. a spol. *Sexuální násilí na dětech*. Praha: Portál, 1999. s. 81-83.

6 PRAKTICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Bakalářská práce, kterou předkládáme, neobsahuje statisticky významná data, neboť okruh sledovaných respondentů byl malý. Sondáž je realizována na dvou základních školách v Lipníku nad Bečvou, kde došlo k úbytku žáků za posledních šest let.

6.1 Demografické údaje o městě Lipník nad Bečvou

Lipník nad Bečvou se nachází na střední Moravě v Olomouckém kraji. Je starobylé město ležící uprostřed Moravské brány při řece Bečvě. Na jedné straně se nad městem vypínají Oderské vrchy, na straně opačné Hostýnské vrchy s hradem Helfštýnem. Od roku 1989 je městskou památkovou rezervací. K 31.12.2008 bylo zjištěno 8386 obyvatel. Z toho je 4089 mužů a 4297 žen. Věkový průměr je 40, 07 let. Očekává se růst počtu obyvatel do výhledu roku 2015. Katastrální území zaujímá rozlohu 4958 ha. Město je samostatně spravováno zastupitelstvem, které si volí občané obce. Dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta, městský úřad a zvláštní orgány obce. Dobrovolný svazek obcí mikroregionu Lipensko byl založen v prosinci 2001 a patří mezi střední až větší mikroregiony Olomouckého kraje. Sdružuje obce Lipník nad Bečvou, Bohuslávky, Dolní Újezd, Hlinsko, Jezernice, Kladníky, Lhota, Oldřichov, Osek nad Bečvou, Týn nad Bečvou, Veselíčko. Město má plně vybudovanou občanskou vybavenost, jsou zde odborná učiliště, základní i speciální školy, včetně škol středního stupně, pošta, síť obchodů a služeb, zdravotnická střediska a další vybavenost jako kulturní, sportovní či celospolečenská. Většina obcí jsou vázány na Lipník nad Bečvou, a to i v případě pracovních příležitostí, školství a zdravotnictví. Má ideální dopravní dostupnost, ať už silniční či železniční. V příloze č. 5 jsou fotografie znázorňující město Lipník nad Bečvou.

6.2 Stanovení cílů pro praktickou část

Cílem je zjistit, do jaké míry jsou žáci pátých tříd informováni o sexuálním zneužívání a kolik případů sexuálního zneužívání bylo řešeno Policií České republiky Přerov za období 2000-2009.

Pro praktickou část jsme sestavili pracovní předpoklady.

PP₁ – Domníváme se, že většina dotázaných ví, co je sexuální zneužívání dětí.

PP₂ – Domníváme se, že většina respondentů se nesetkala se sexuálním zneužíváním.

PP₃ – Domníváme se, že většina respondentů ví, jak se bránit.

PP₄ – Předpokládáme, že většina respondentů odpoví kladně.

PP₅ – Domníváme se, že většina dotázaných mluvila o sexuálním zneužívání s rodiči.

PP₆ – Předpokládáme, že převážná většina dotázaných žáků odpoví kladně.

6.3 Metodologie, cílová skupina, harmonogram

V praktické části bakalářské práce jsem sestavila dotazník pro žáky 5. tříd základní školy v Lipníku nad Bečvou. Anonymní dotazník zahrnuje 11 otázek, jejichž cílem bylo zjistit pohlaví, věk, počet sourozenců, typ rodiny, bydliště a informace, které mají o sexuálním zneužívání. Dotazník obsahuje 2 otevřené otázky, 3 výběrové otázky a 6 trichotomických otázek. Před rozdělením dotazníků dětem jsem otázky konzultovala s třídními učiteli žáků 5. tříd. Rozdala jsem 60 dotazníků a návratnost činila 85%, protože se mi vrátilo 51 dotazníků. Dne 18.2.2010 jsem navštívila Policii ČR v Přerově, kde jsem si vyžádala sestavení statistik za období 2000-2009. Požadované údaje mi vyhotovila mluvčí Policie ČR. Statistiky obsahují počty dětí, které byly sexuálně zneužity v Lipníku nad Bečvou.

6.4 Vlastní výzkum

Zde jsou uvedeny výsledky dotazníkového šetření, kdy cílovou skupinou jsou děti ze základních škol. Prvních pět grafů se týká samotných respondentů. Dalších 6 grafů se týká znalostí, které mají o sexuálním zneužívání dětí. V příloze č. 4 se nachází úplné znění dotazníku.

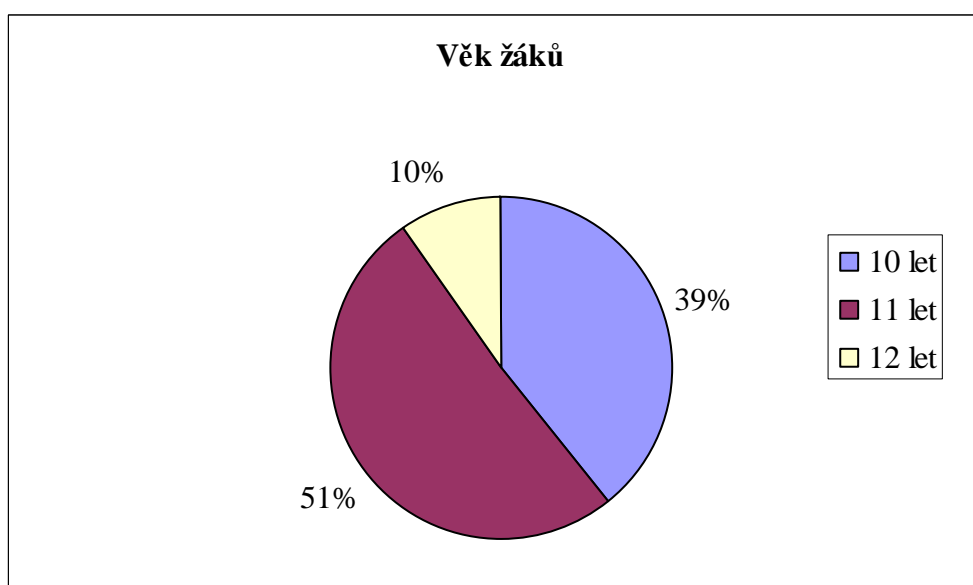
A GRAFY

GRAF č.1 Pohlaví žáků základních škol.

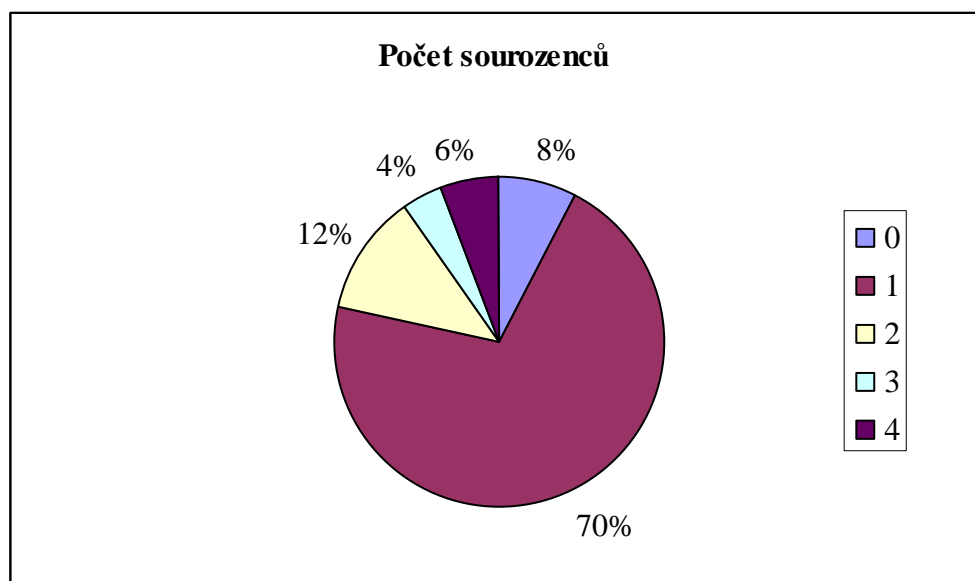
Z grafu je patrné, že více jak polovina dotázaných byla ženského pohlaví, celkem 32 dívek. Chlapců bylo 19.

GRAF č.2 Přehled žáků dle věku.

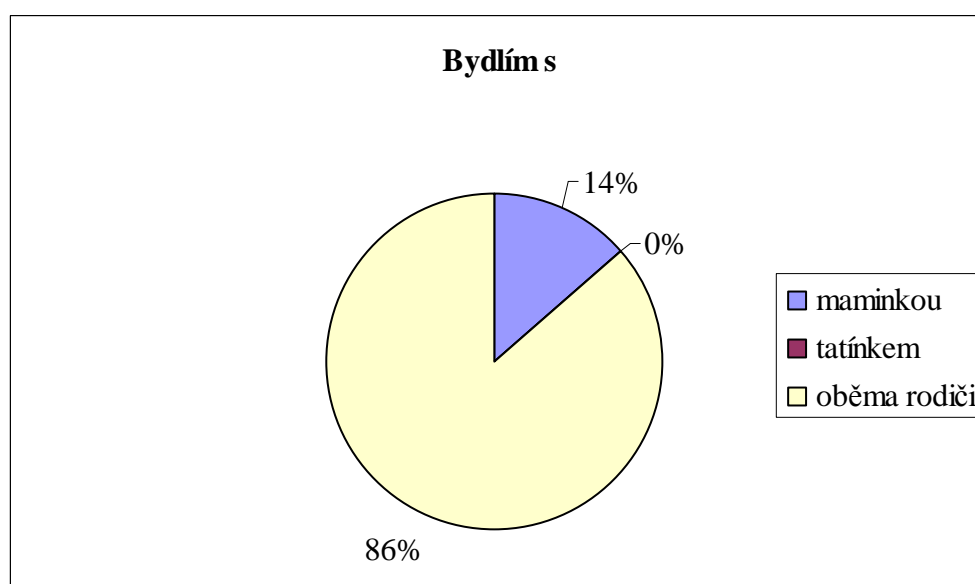
Z celkového počtu 51 žáků jich bylo nejvíce ve věku 11 let, celkem 26 žáků. O šest méně, čili 20 bylo ve věku 10 let. Pouze 5 žáků bylo ve věku 12 let.

GRAF č.3 Počet sourozenců dotázaných

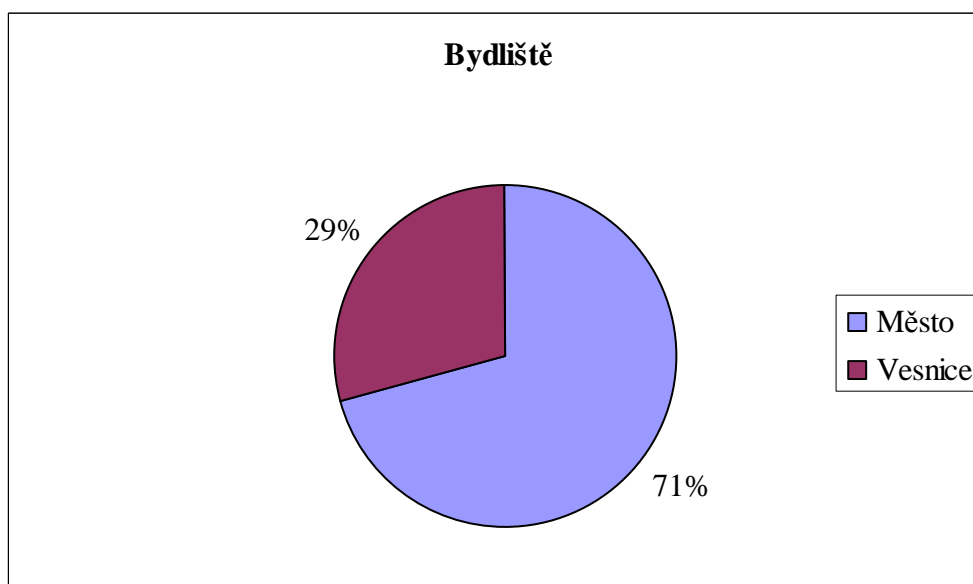
Největší počet respondentů (36) odpovědělo, že má 1 sourozence. 6 žáků má 2 sourozence a 2 žáci mají sourozence 3. 4 respondenti nemají žádného sourozence.

GRAF č.4 Bydlím pouze s maminkou, tatínkem či s oběma rodiči.

Z celkového počtu 51 respondentů žije 44 žáků s oběma rodiči. Pouze s maminkou žije 7 žáků a pouze s tatínkem nežije žádný z dotázaných.

GRAF č.5 Bydliště žáků základních škol.

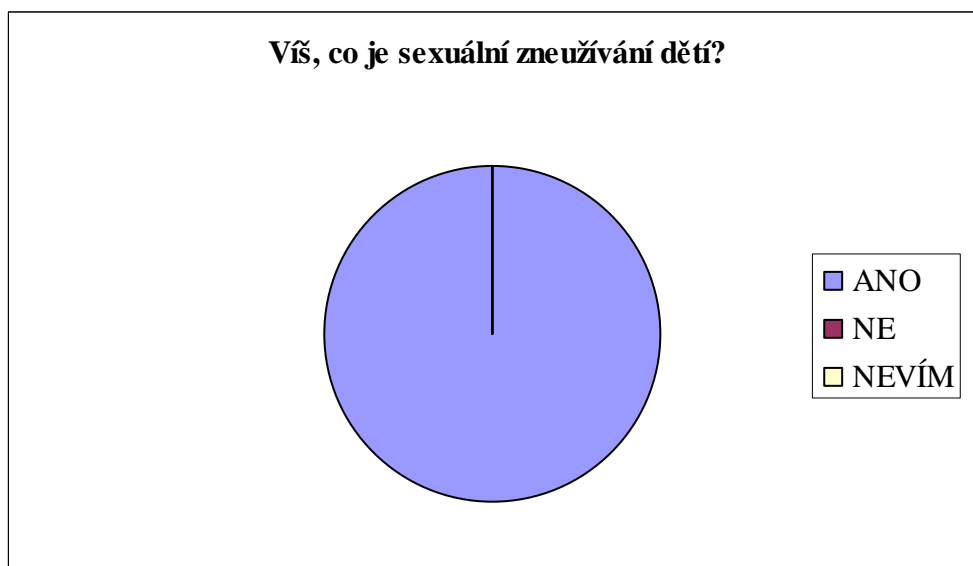

Největší počet respondentů (36) odpovědělo, že bydlí ve městě. Žáků z vesnice je 15.

GRAF č.6 odpověď na otázku 1:

„Víš, co je sexuální zneužívání dětí?“

PP₁ – Domníváme se, že většina dotázaných ví, co je sexuální zneužívání dětí.

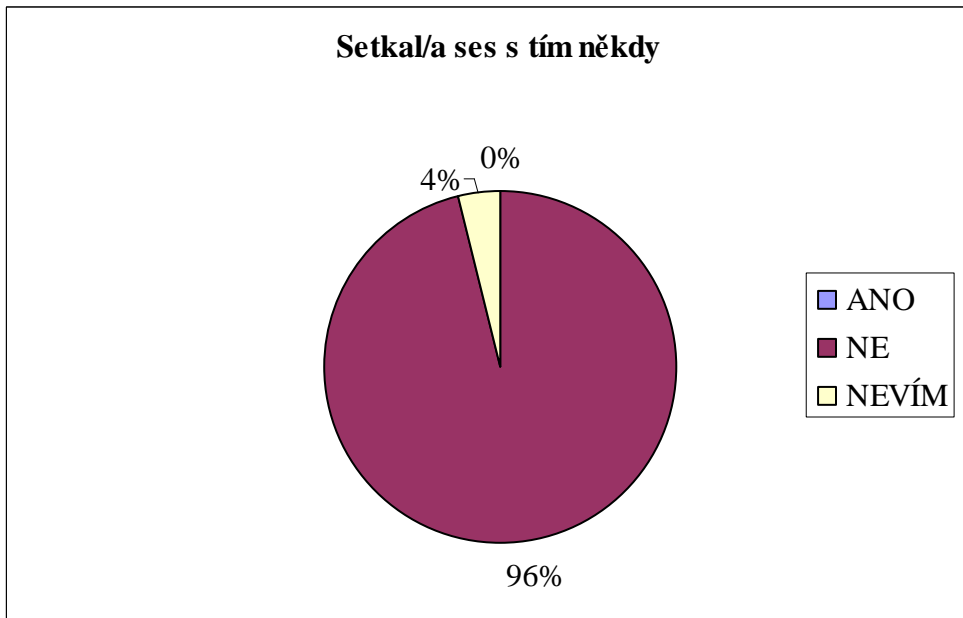

Na tuto otázku odpověděli všichni žáci kladně. Můžeme se domnívat, že informovanost žáků o sexuálním zneužívání je výborná.

GRAF č. 7 odpověď na otázku 2:

„Setkal/a jsi se s tím někdy?“

PP₂ – Domníváme se, že většina respondentů se nesečkala se sexuálníím zneužíváním.

Z celkového počtu dotazovaných odpovědělo 49 žáků záporně a 2 žáci neví, zda se s tím setkali.

GRAF č. 8 odpověď na otázku 3:

„Víš, jak by jsi se bránil/a?“

PP₃ – Domníváme se, že většina respondentů ví, jak se bránit.

Celkem 33 žáků odpovědělo kladně, pouze 2 záporně. 16 žáků neví, jak by se bránili.

GRAF č. 9 odpověď na otázku 4:

„Máš někoho, komu by ses mohl/a svěřit?“

PP₄ – Předpokládáme, že většina respondentů odpoví kladně.

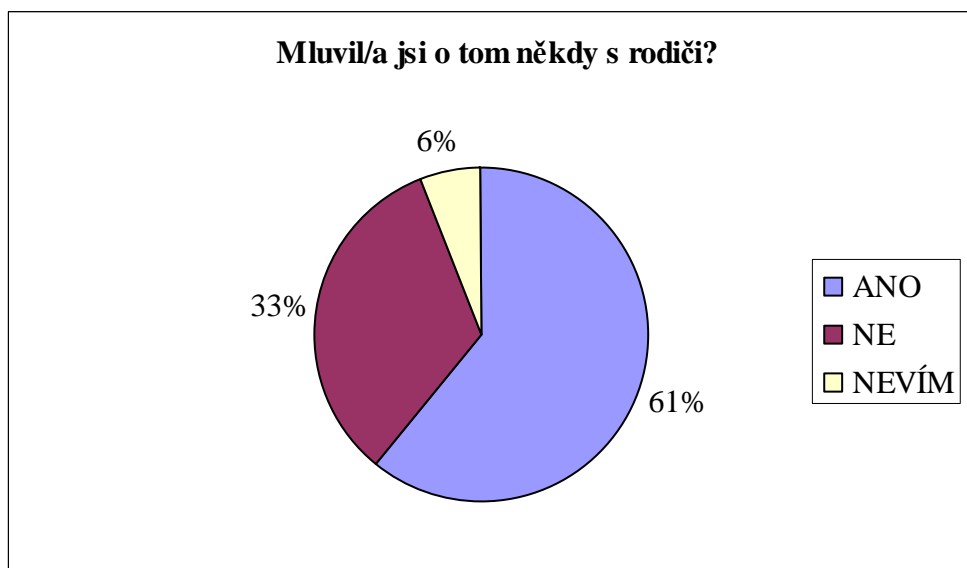

Na tuto otázku odpověděli všichni žáci kladně. Můžeme předpokládat, že žáci pátých tříd základních škol mají někoho, na koho se můžou obrátit v případě, že by se jich samotných sexuální zneužívání týkalo.

GRAF č. 10 odpověď na otázku 5:

„Mluvil/a jsi o tom s rodiči někdy?“

PP₅ – Domníváme se, že většina žáků mluvila o sexuálním zneužívání s rodiči.

Na tuto otázku odpovědělo 31 žáků kladně. 17 žáků se vyjádřilo, že o tom nikdy s rodiči nemluvili a 3 žáci neví, zda o tom někdy s rodiči mluvili.

GRAF č.11 odpověď na otázku 6:

„Bavili jste se o tom ve škole někdy?“

PP₆- Předpokládáme, že převážná většina dotázaných žáků odpoví kladně.

Z celkového počtu dotazovaných (51) odpovědělo 31 žáků kladně, 6 žáků záporně a 14 neví, zda o tom ve škole někdy mluvili.

B STATISTIKY

Tabulka č.1 Zjištěné případy sexuálního zneužívání dětí v Lipníku nad Bečvou

	2000			2001			2002		
Poškození podle věku	>18	0-14	15-17	>18	0-14	15-17	>18	0-14	15-17
Znásilnění	1	0	0	2	0	0	2	0	0
Pohlavní zneužívání v závislosti	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Pohlavní zneužívání ostatní	0	1	0	0	2	0	0	1	0
Ostatní pohlavní úchytky	0	0	0	0	0	1	0	1	0
Ohrožování mravnosti	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Kuplířství	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	2003			2004			2005		
Poškození podle věku	>18	0-14	15-17	>18	0-14	15-17	>18	0-14	15-17
Znásilnění	2	0	0	0	0	0	2	0	2
Pohlavní zneužívání v závislosti	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Ostatní pohlavní úchytky	1	0	0	1	0	0	0	0	0
	2006			2007			2008		
Poškození podle věku	>18	0-14	15-17	>18	0-14	15-17	>18	0-14	15-17
Znásilnění	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Pohlavní zneužívání ostatní	0	0	0	1	1	0	0	0	0
Ostatní pohlavní úchytky	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Ohrožování mravnosti	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	2009								
Poškození podle věku	>18	0-14	15-17						
Znásilnění	2	0	0						
Pohlavní zneužívání ostatní	0	1	0						

Z tabulky vidíme, že v roce 2000 došlo k jednomu trestnému činu pohlavního zneužívání. V roce 2001 byly čtyři trestné činy spáchané na dítěti. Jedná se o dva trestné činy pohlavního zneužívání, jeden trestný čin ohrožování mravnosti a trestný čin pohlavní úchytky. V roce 2002 byly zaznamenány tři trestné činy na dítěti mladším patnácti let. Jde o dva trestné činy pohlavního zneužívání a jeden trestný čin pohlavní úchytky. V roce 2003 a 2004 nebyly spáchané na dítěti žádné trestné činy v sexuální oblasti. V roce 2005 můžeme zaznamenat nárůst trestných činů oproti předchozím rokům. Dva trestné činy znásilnění byly spáchané na mladistvých a dva trestné činy pohlavního zneužívání na dětech mladších patnácti let. V roce 2007 stoupl počet případů o dva oproti roku 2006, kde nebyl spáchan žádný trestný čin. Jde o trestný čin pohlavního zneužívání a trestný čin pohlavní úchytky. Za poslední

dva roky byl zaznamenán jeden trestný čin v sexuální oblasti, a to v roce 2009. Byl odhalen trestný čin pohlavního zneužívání.

Statistická analýza situací je různá. Nemůžeme však konstatovat, že dochází k velkému nárůstu případů sexuálního zneužívání dětí v Lipníku nad Bečvou. V některých letech nebyly zaznamenány žádné případy, v jiných jeden až dva případy. Nejvíce případů bylo v letech 2001 a 2005, a to čtyři.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce je nastínit problematiku sexuálního zneužívání dětí, zjistit úroveň znalostí žáků pátých tříd o sexuálním zneužívání a jeho výskyt v Lipníku nad Bečvou. Jedná se o zvláště závažný jev, který se objevuje ve společnosti a zanechává na svých obětech dlouhodobé, často i doživotní následky. Je nutné si uvědomit, že ne vždy dochází ke skutečnému odhalení případů sexuálního zneužívání. Latence je velice vysoká. Děti nejsou dostatečně informovány o sexuálním násilí. Mnohdy se jim nedostává ani dostatečné podpory ať už ze strany rodičů, či jiných institucí. Důležitá je v této oblasti prevence, které by měli všichni věnovat dostatečnou pozornost.

Jelikož jde o velice rozsáhlé téma, které nelze zcela ho popsat v rámci bakalářské práce, snažila jsem se uvést pouze to nejdůležitější. Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části, které jsou rozděleny do podkapitol.

Nejzajímavější částí v bakalářské práci je výzkum, neboť jsme se dozvěděli nové skutečnosti. Jelikož je Lipník nad Bečvou malým městem, okruh dotázaných respondentů byl malý. Sondáž jsem provedla na dvou základních školách v Lipníku nad Bečvou, kde byli ředitelé škol ochotni se mnou spolupracovat. Použila jsem metodu dotazníku. Jedná se o velice citlivé téma, a proto jsem tomu přizpůsobila i náročnost a počet otázek. K zjištění skutečných případů sexuálního zneužívání mi posloužily statistiky Policie ČR.

Vyhodnocením výsledků anonymního dotazníku jsem zjistila, že se informovanost dětí o sexuálním zneužívání zlepšila, neboť dříve nebyla vůbec sexuální výchova zavedena na prvním stupni základních škol.

Ze statistik za období 2000-2009 vyplývá, že se CSA objevuje i v Lipníku nad Bečvou. Není však zaznamenán velký počet případů. Dokonce v některých letech se nevyskytuje žádný případ sexuálního zneužívání. Za rok byly nejvíce spáchané čtyři takové trestné činy. Na dětech jsou převážně spáchané trestné činy znásilnění, pohlavního zneužívání. Také trestné činy pohlavní úchyly či ohrožování mravnosti. Ve statistice jsou uvedeny trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti spáchané na osobách starších osmnácti let, které nejsou pro bakalářskou práci důležité, ale jsou vhodné pro srovnání.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A JINÝCH ODBORNÝCH ZDROJŮ

BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1998. 117 s. ISBN 80-7169-629-3.

ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. 1.vyd. Praha: Eurounion, 1998. 255 s. ISBN 80-85858-70-3.

DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995. 237 s. ISBN 80-7169-192-5.

DUNOVSKÝ, J., MITLÖHNER, M., HEJČ, K. a kolektiv. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. 252 s. ISBN 80-247-1201-6.

DUNOVSKÝ J., WEISS, P., TROJAN, O. *Sexuální zneužívání dětí a sexuální násilí: sborník z 1. konference East-West*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo sociálních věcí, 1997. 220 s. ISBN 80-85529-31-9.

ELLIOTT, M. *Jak ochránit své dítě*. Praha: Portál, 1995. 173 s. ISBN 80-7178-157-6.

HANUŠOVÁ, J. *Sexuální zneužívání*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 36 s. ISBN 80-86991-64-4.

CHMELÍK, J. a kol.: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. 201 s. ISBN 80-7178-739-6.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001. s. 285 s.

MALÁ, E., RABOCH, J., SOVÁK, Z. *Sexuálně zneužívané děti*. 1.vyd. Praha: Psychiatrické centrum, 1995. 128 s. ISBN 80-85121-99-9.

PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995. 292 s. ISBN 80-7178-029-4.

PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4.vyd. Praha: Portál, 2003. 322 s. ISBN 80-7178-7728.

ŠPECIÁNOVÁ, Š. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003. 156 s. ISBN 80-86131-44-0.

VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-MOUSSOVÁ, Z. *Sexuální zneužívání I.díl*. Praha: Karolinum, 1997. 82 s. ISBN 80-7184-479-9.

VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HADJ-MOUSSOVÁ, Z. *Sexuální zneužívání II.díl*. Praha: Karolinum, 1999. 81 s. ISBN 80-7184-878-6.

VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍK, K. a spol. *Sexuální násilí na dětech*. Praha: Portál, 1999. 118 s. ISBN 80-7178-286-6.

VANÍČKOVÁ, E. *Dětská prostituce*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 144 s. ISBN 978-80-247-2218-4.

TÄUBNER, V. *Nejstřeženější tajemství-sexuální zneužívání dětí*. Praha: Trizonia, 1996. 116 s. ISBN 80-85573-72-5.

WEISS, P. a kolektiv. *Sexuální zneužívání pachatelé a oběti*. Praha: Grada Publishing, 2000. 212 s. ISBN 80-7169-795-8.

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 359/ 1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Úmluva o právech dítěte

Haagská úmluva

<http://www.mesto-lipnik.cz/>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Formy dětské prostituce

Příloha č. 2 Vybraná ustanovení ze zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Příloha č. 3 Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

Příloha č. 4 Dotazník pro děti ze základních škol

Příloha č. 5 Fotografie zobrazující Lipník nad Bečvou

Příloha č.1 **Formy dětské prostituce**

Dětskou prostituci lze rozdělit podle třech kritérií.

1. kritériem je vymezení, zda se jedná o čistou formu dětské prostituce nebo o dětskou prostituci spojenou s dalšími aktivitami sexuálního byznysu:

- dětská prostituce sama o sobě,
- dětská prostituce jako součást pornografického průmyslu,
- dětská prostituce jako součást obchodování s dětmi.

2. kritériem je fenomén dobrovolnosti či přinucení dětí k prostituci:

- prostituce dětí přinucením osoby blízké,
- prostituce dětí přinucením osoby cizí,
- prostituce dětí dobrovolná pro svoji obživu na ulici,
- prostituce dětí dobrovolná pro obživu rodiny,
- prostituce dětí dobrovolná pro peníze,
- prostituce dětí dobrovolná pro zábavu.

3. kritériem

- **dětská prostituce organizovaná**

Do organizace dětské prostituce je zaangażováno více dospělých osob, které se podílejí na vhodném vytipování dětí a získávání jejich souhlasu.

- **dětská prostituce rituální**

Komerční sexuální zneužívání dětí je spojeno s rituálními praktikami.

- **dětská prostituce institucionální**

Je nejnebezpečnější a nejrozšířenější formou dětské prostituce. Dospělé osoby využívají svého institucionálního začlenění, které je opravňuje ke kontaktu s dětmi.

Příloha č.2 **Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti**

§ 185 Znásilnění

(1) Kdo jiného násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží,

b) na dítěti, nebo

c) se zbraní.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let,

b) spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo

c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

§ 186 Sexuální nátlak

(1) Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán pachatel, který přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování zneužívaje jeho závislosti, jeho bezbrannosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) na dítěti, nebo

b) nejméně se dvěma osobami.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 se zbraní,
 - b) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo
 - c) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny.
- (5) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,
- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let, nebo
 - b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.
- (6) Odnětím svobody na deset až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.
- (7) Příprava je trestná.

§ 187 Pohlavní zneužití

- (1) Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.
- (2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho doзору, zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.
- (3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.
- (4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.
- (5) Příprava je trestná.

§ 188 Soulož mezi příbuznými

Kdo vykoná soulož s příbuzným v pokolení přímém nebo se sourozencem, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

§ 189 Kuplířství

- (1) Kdo jiného přiměje, zjedná, najme, zláká nebo svede k provozování prostituce, nebo kdo kořistí z prostituce provozované jiným, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na čtyři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.
- (2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo

b) jako člen organizované skupiny.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

§ 190 Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí

(1) Kdo provozuje prostituci v blízkosti školy, školského nebo jiného obdobného zařízení nebo místa, které je vyhrazeno nebo určeno pro pobyt nebo návštěvu dětí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Kdo organizuje, střeží nebo jiným způsobem zajišťuje provozování prostituce v blízkosti školy, školského nebo jiného obdobného zařízení nebo místa, které je vyhrazeno nebo určeno pro pobyt nebo návštěvu dětí, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) nejméně na dvou takových místech, nebo

b) opětovně.

§ 191 Šíření pornografie

(1) Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, v němž se projevuje násilí či neúcta k člověku, nebo které popisuje, zobrazuje nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo písemné, fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo

a) nabízí, přenechává nebo zpřístupňuje dítěti, nebo

b) na místě, které je dětem přístupné, vystavuje nebo jinak zpřístupňuje,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) jako člen organizované skupiny,

b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo

c) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií

(1) Kdo přechovává fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě, bude potrestán odnětím svobody až na dva roky.

(2) Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě, anebo kdo kořistí z takového pornografického díla, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až šest let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 2

a) jako člen organizované skupiny,

b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo

c) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 2

a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie

(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle,

bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Příloha č. 3 Vybraná ustanovení ze zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Základním principem ustanovení § 5 zákona je zájem a blaho dítěte, který se stal rozhodujícím hlediskem pro činnosti všech orgánů zabývajících se ochranou dětí.

Ustanovení § 6 zákona upravuje okruh dětí, na které se ochrana vztahuje. Jedná se o děti, jejichž rodiče zemřeli, neplní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti, nebo nevykonávají či zneužívají práva plynoucí z rodičovské zodpovědnosti. Dále se vztahuje na děti, které byly svěřeny do výchovy jiné fyzické osoby, jež neplní povinnosti plynoucí ze svěřeni do výchovy. Zaměřuje se také na děti, které zanedbávají školní docházku, utíkají od rodičů, požívají alkohol a návykové látky, vykonávají prostituci či spáchaly trestný čin, opakované přestupky či ohrožují občanské soužití.

Ustanovení § 7 odst. 2 zákona opravňuje každého upozornit orgán sociálně právní ochrany dětí na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské zodpovědnosti.

V ustanovení § 10 odst. 4 zákona je upravena obecná oznamovací povinnost, která platí pro státní orgány, pověřené osoby, školy, školská zařízení, zdravotnická zařízení či zařízení určená pro děti.

V ustanovení § 57 odst. 1 zákona je zakotvena povinnost zachovávat mlčenlivost zaměstnanců ve vztahu k oznamovateli.

Příloha č.4 Dotazník pro žáky 5. tříd: Informovanost žáků o sexuálním zneužívání dětí

Milí žáci,

připravila jsem pro Vás následující dotazník a prosím Vás o pomoc při jeho vyplnění. Dotazník je zcela anonymní, veškeré údaje, které ve svých odpovědích uvedete, budou použity v mé bakalářské práci.

Dotazník není test, v němž by se hodnotila správnost odpovědí. Žádám Vás o pravdivé volení odpovědí. Děkuji za vyplnění dotazníku.

Věk:

Počet sourozenců:

Jsem: a) dívka b) chlapec

Žiju: a) s maminkou b) s tatínkem c) s oběma rodiči

Bydliště: a) město b) vesnice

JAK VYPLNIT DOTAZNÍK

Pozorně si přečti každou otázku a vymaluj pouze jednoho smajlíka.

		ANO	NE	NEVÍM
1.	Víš, co je sexuální zneužívání dětí?			
2.	Setkal/a ses s tím někdy?			
3.	Víš, jak by ses bránil/a?			
4.	Máš někoho, komu by ses mohl/a svěřit?			
5.	Mluvil/a jsi o tom s rodiči někdy?			
6.	Bavili jste se o tom ve škole někdy?			

Příloha č. 5 Fotografie znázorňující Lipník nad Bečvou

Obrázek č. 1 náměstí T.G.Masaryka

Obrázek č. 2 Městský úřad Lipníka nad Bečvou

Obrázek č. 3 Střední průmyslová škola stavební

Obrázek č. 4 Základní škola Hranická

Obrázek č. 5 hrad Helfštýn nedaleko Lipníka nad Bečvou

Obrázek č. 6 Žáci základních škol u vajíčkovníku na náměstí

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Markéta Velešíková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2010

Název práce:	Sexuální zneužívání v Lipníku nad Bečvou
Název v angličtině:	Child sexual abuse in Lipník nad Bečvou
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce je zaměřena na problematiku sexuálního zneužívání dětí. Práce je teoretická a praktická. Je rozdělena do několika kapitol a podkapitol.</p> <p>První kapitola teoretické části se věnuje vymezení odborných pojmů, které souvisejí se sexuálním zneužíváním dětí. Druhá kapitola se zaměřuje na historii, definice a rozdělení sexuálního zneužívání. Ve třetí kapitole je vymezena stručně problematika komerčního sexuálního zneužívání. Čtvrtá kapitola se zabývá legislativní podporou sexuálního násilí na dětech. Pátá kapitola obsahuje rizikové děti, situace, pachatele, následky a prevenci sexuálního zneužívání.</p> <p>V praktické části zjišťují informovanost dětí o sexuálním zneužívání a skutečný stav případů sexuálního násilí na dětech. Při tvorbě bakalářské práce byla použita metoda dotazování. Při zjišťování trestných činů v sexuální oblasti byly použity statistiky Policie ČR.</p> <p>Analýzou bylo zjištěno, že žáci pátých tříd, kteří dotazníky vyplňovali, jsou všichni dostatečně informováni o sexuálním zneužívání a mají někoho, komu by se mohli svěřit. Většina dotázaných ví, jak by se bránila.</p> <p>Ze statistik vyplývá, že i v Lipníku nad Bečvou se objevuje sexuální násilí na dětech. Nejvíce se však objevují čtyři případy za období 2000-2009.</p> <p>Bakalářská práce by mohla být přínosem pro pedagogy, zdravotníky, vychovatele a další, kteří se dostávají denně do styku s dětmi.</p>

Klíčová slova:	sexuální zneužívání dětí, syndrom CAN, dítě, mladistvý, dětství, pachatel, trestný čin, oběť, prevence, viktimologie, viktimnost, viktimizace, dětská prostituce, dětská pornografie
Anotace v angličtině:	<p>Bachelor thesis aims at child sexual abuse. It consists of theoretical and practical part and is divided into several chapters and subchapters. First chapter of the theoretical part explains necessary terms related to child sexual abuse. Second chapter looks into the past and divides sexual abuse into several categories based on several factors. Third chapter briefly tackles commercial sexual abuse. Fourth chapter looks at laws dealing with child sexual abuse. Fifth chapter talks about children, situations, perpetrators, consequences and prevention of sexual abuse.</p> <p>The practical part shows children's awareness and real cases of sexual abuse. I used questionnaires to find out about the children's awareness and statistics of the Czech Police were used for the real cases.</p> <p>I found out by analyzing the questionnaires filled in by fifth grade pupils that they are aware of sexual abuse and they have a person they can go to. Most of them knew what to do not to be abused.</p> <p>The statistics I acquired from the police show that there is sexual abuse of children in Lipník nad Bečvou. Fortunately it was never more than four cases a year.</p> <p>This thesis could be beneficial to teachers, tutors, doctors and others who work with children on a daily basis.</p>
Klíčová slova v angličtině:	child sexual abuse, child abuse neglect syndrome, child, juvenile, childhood, perpetrator, crime, victim, prevention, victimology, victim facilitation, victimization, child pornography, child prostitution

Přílohy vázané v práci:	<p>Příloha č. 1 Formy dětské prostituce</p> <p>Příloha č.2 Vybraná ustanovení ze zákona o sociálně-právní ochraně dětí</p> <p>Příloha č. 3 Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti</p> <p>Příloha č. 4 Dotazník pro děti ze základních škol</p> <p>Příloha č. 5 Fotografie zobrazující Lipník nad Bečvou</p>
Rozsah práce:	47 stran
Jazyk práce:	čeština